

UDENRIGSMINISTERIET

EUROPAUDVALGET
(2. samling)
Alm. del - bilag 37 (offentligt)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegr. adr. Etrangeres
Girokonto 300-1806

Bilag
1

Journalnummer
400.C.2-0

Kontor
EU-sekr.

4 december 2001

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges notat om de punkter, der forud for rådsmødet (industri- og energiministre - industridelen) den 4.-5. december 2001 forventedes optaget på dagsordenen.

Lis A. Nilsen

NOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Rådsmøde (Industri- og energi) den 4.-5. december 2001

23. november 2001

Samlet Notat (Industridelen)

Sag 01-874-16

1.	Konkurrenceevne og erhvervspolitik i EU.....	2
	..... - "Udkast til rådskonklusioner vedr. implementeringen af Lissabonmål- sætningerne inden for erhvervspolitikken".	11
2.	Udkast til rådskonklusioner vedr. små og mellemstore virksomheders adgang til finansiering. 13352/3/01 Rev. 3.....	13
3.	Forslag til Rådets Forordning om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82 og om ændring af forordning (EØF) nr. 1017/68, (EØF) nr. 2988/74, (EØF) nr. 4056/86 og (EØF) nr. 3975/87 (gennemførelsesforordning til traktatens artikel 81 og 82). KOM(2000) 582 endelig.....	16
4a.	Statsstøtte – Rådets konklusioner.....	23
4b.	Statsstøtte - Kommissionens 9. oversigt over statsstøtte i den europæiske union - KOM (2001) 403, endelig.	26
5a.	Kul og Stål - EKSF-traktaten udløb den 23 juli 2002.....	31
5b.	Overvågning af stålstøttesager.	33
6.	Rådets forordning om en midlertidig defensiv ordning for skibsbygningsindustrien (Kom(2001) 401 final).....	35
7a.	Bæredygtig udvikling. Status for arbejdet om opfølgning på konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Göteborg	38
7b.	Kommissionens hvidbog om fællesskabets kemikaliepolitik	40
	- KOM(2001) 88 endelig.....	40
7c.	Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om handel med klimagasser. KOM (2001)581.....	49
7d.	Kommissionens kommende direktivforslag om erstatningsansvar for miljøskader	52
8.	Kommissionens grønbog om virksomhedernes sociale ansvar.....	65
9.	Mod en strategisk vision for biovidenskab og bioteknologi:.....	70
	Høringsoplæg KOM(2001) 454 endelig	70
10.	Initiativ om flyindustrien STAR 21	77

1. Konkurrenceevne og erhvervs politik i EU

- 1.a Kommissionens meddelelse "Fastholdelse af forpligtigelserne – øget fremdrift"
- 1.b Kommissionens arbejdsdokument "Den europæiske konkurrenceevnerapport 2001"
- 1.c Kommissionens arbejdsdokument "Best rapporten 2001". SEC (2001)1704.
- 1.d Kommissionens arbejdsdokument "Virksomhedernes adgang til finansiering" SEC(2001) 1667
- 1.e Kommissionens arbejdsdokument "Den Europæiske Resultat-tavle for Innovation" SEC(2001) 1414.
- 1.f Kommissionens arbejdsdokument "Benchmarking af Erhvervs-politikken"
- 1.g Kommissionens meddelelse "Effekten af den digitale økonomi på europæiske virksomheder".

Meddelelsen og arbejdsdokumenterne vil indgå på rådsmødet (Industri) den 4.-5. under punktet Konkurrenceevne og erhvervs politik i EU. Materialet skal danne baggrund for en udveksling af synspunkter mellem ministrene.

Resumé

Kommissionens meddelelse "Fastholdelse af forpligtigelserne – øget fremdrift" gennemgår i hovedtræk fremskridtene i medlemslandene – rettet mod at modernisere og fokusere erhvervs politikken - fra Det Europæiske Rådsmøde i Lissabon, foråret 2000 og til i dag. Kommissionen peger overordnet på, at der er sket fremskridt, men i et langsommere tempo end forventet, og at det er nødvendigt at fastholde fortsat momentum i processen.

I Konkurrenceevnerapporten 2001 analyseres udviklingen i EU's konkurrenceevne set i forhold til USA og Japan. Fokus er på den generelle makro-økonomiske udvikling, informations- og kommunikationsteknologiens (IKT) betydning for produktiviteten, innovationens betydning for fremstillingsindustriens produktivitet og den europæiske bioteknologisektors konkurrencedygtighed. Generelt er konklusionen, at EU inden for alle områder – generelt og overordnet set - har et efterslæb i forhold til USA.

I Best procedure rapporten 2001 beskrives det arbejde, som henholdsvis medlemslandene og Kommissionen har gennemført for at fremme iværksætterånden og konkurrenceevnen inden for seks prioriterede områder. I samfundet gives en kort status på de enkelte områder, eksempler på bedste praksis i medlemslandene samt initiativer som Kommissionen har igangsat.

Formålet med Kommissionens arbejdsdokument "Virksomhedernes adgang til finansiering" er at evaluere udviklingen inden for de virksomhedsfinansieringsområder, som ikke er dækket af EU's handlingsplan for risikovillig kapital. Det er vurderingen, at alternative instrumenter såsom låne- og egenkapitalgarantier kan skabe bedre betingelser for særligt små og mellemstore virksomheders adgang til finansiering.

I den Europæiske Resultattavle for Innovation analyseres statistiske data for 17 indikatorer inden for fire hovedområder. Indikatorerne har alle betydning for medlemslandenes innovationskapacitet og for et velfungerende innovationssystem. Resultattavlen beskriver endvidere tendenser og påpeger stærke og svage punkter ved medlemslandenes resultater.

Kommissionens arbejdsdokument "Benchmarking af Erhvervspolitikken" er en resultattavle, der tydeliggør billedet af EU's konkurrenceevne i den videnbaserede økonomi. Resultattavlen angiver målinger på i alt 48 indikatorer fordelt på syv nøgleområder, der er af betydning for udviklingen af gode rammevilkår for virksomhederne. Ved at foretage sammenligninger af medlemslandene og mellem EU, USA og Japan, identificeres der problemområder og bedste praksis.

I Kommissionens meddelelse "Effekten af den digitale økonomi på europæiske virksomheder" foretages dels en makroanalyse af IKT's betydning for væksten, produktiviteten og arbejdskraften dels en mikroanalyse af IKT's betydning for virksomhedernes strategi, organisation, distribution og afsætningskanaler. Afslutningsvist peges der på en række områder - eks. SMV'ers adgang til IKT samt øgede IKT færdigheder i arbejdsstyrken - hvor der er behov for flere initiativer også på fællesskabsniveau.

1. Baggrund og indhold

Ad 1.a) Kommissionens meddelelse "Fastholdelse af forpligtigelserne - øget fremdrift"

Meddelelsen gennemgår i hovedtræk udviklingen og de fremskridt, der er fundet sted i medlemslandene - rettet mod at modernisere og fokusere erhvervspolitikken - i perioden fra Det Europæiske Rådsmøde i Lissabon i foråret 2000 og frem til og med i dag. Fokus er på fem områder af relevans for erhvervspolitikken: 1) iværksættere 2) konkurrenceevne, innovation, forskning og teknologisk udvikling 3) lovningsmæssige rammer og administrative byrder 4) e-handel og e-administration 5) business angels og virksomhedsopstart.

Kommissionen peger overordnet på, at der er sket fremskridt inden for samtlige områder, men i et langsommere tempo end forventet. Med udsigt til en økonomisk afmatning udtrykkes der bekymring for, at medlemslande-

ne vil prioritere kortsigtede mål fremfor de langsigtede mål om strukturreformer, som blev vedtaget på Lissabon topmødet. Der er behov for at fastholde tempoet i reformerne, samtidig med at de økonomiske, sociale og miljømæssige mål balanceres på en sådan måde, at de bliver til gavn for borgere og forbrugere.

Særligt inden for området konkurrenceevne, innovation, forskning og teknologisk udvikling peges der på, at medlemslandene bør skabe bedre rammer for virksomhedernes brug af patentrettigheder, øge investeringer i uddannelse og styrke relationerne mellem forskningen og industrien. Endvidere understreges behovet for at udvikle et miljø, der fremmer tilvejebringelsen af intelligent og innovativ kapital, eks. i form af business angels. Blandt medlemslandene er der fortsat skattemæssige og administrative byrder, samt problemer med at sikre informationen og kontakten mellem business angels og nye innovative virksomheder.

Ad 1.b) Kommissionens arbejdsdokument "Den europæiske konkurrenceevnerapport 2001"

Formålet med konkurrenceevnerapporten er at tilvejebringe et analytisk bidrag til den politiske debat om, hvordan Europa gøres til en mere dynamisk økonomi. Dette års rapport er organiseret omkring 4 delanalyser.

I første del - kapitel 2 - analyseres udviklingen i den europæiske økonomi, der holdes op mod udviklingen i USA og Japan. Selvom væksten og beskæftigelsen i EU har været højere i den sidste halvdel af 1990'erne i forhold til den første halvdel, kan det konstateres, at EU målt på levestandard og velfærd fortsat taber terræn til USA. Der er ingen enkeltstående forklaring herpå, men der peges især på en bedre udnyttelse af arbejdskraften samt en højere arbejdskraftsproduktivitet. Hvor EU tidligere formåede at øge arbejdskraftsproduktiviteten hurtigere end USA ved at erstatte arbejdskraft med kapital og teknologi, er billedet nu vendt om.

I analysens anden del - kapitel 3 - analyseres informations- og kommunikationsteknologiens (IKT) betydning for produktiviteten og væksten. Et kendetegn ved den amerikanske økonomi og de europæiske økonomier, der har haft vækst og høj produktivitet er, at udbredelsen og anvendelsen af IKT har været hurtigere, dybere og mere omfattende. I særdeleshed har spredning af IKT til andre dele af økonomien, eks. bioteknologi og telekommunikation, skabt innovation, produktivitet og nye vækstmuligheder. Et vigtigt element har her været investeringer i IKT, men selvom EU-landenes investeringer i IKT er steget de senere år, har investeringsstigningen i USA været dobbelt så stor. Endvidere understreges nødvendigheden af at sætte fokus på manglen på kvalificeret IKT arbejdskraft, således at det ikke bliver en barriere for fremtidig vækst.

I analysens tredje del - kapitel 4 - analyseres sammenhængen mellem innovation og produktivitet i fremstillingssektoren. Der ses på sammenhængen mellem væsentlige elementer i innovationsprocessen og produktiviteten i fremstillingssektoren. Der er store forskelle i de enkelte medlemslande, men generelt tyder analysen på, at der er en sammenhæng mellem produktivitet og forskning og udvikling, anvendelse af IKT samt evnen til at levere nye produkter til markedet. Der peges også på, at institutionelle, organisatoriske og strategiske beslutninger på virksomhedsniveau har stor betydning for produktiviteten.

I analysens fjerde del - kapitel 5 - belyses innovation og produktivitet i den europæiske bioteknologiindustri med særligt fokus på små specialiserede virksomheders rolle. Bioteksektoren er kendetegnet ved et avanceret innovationssystem, hvor samarbejde mellem forskellige forskningsområder og industrier, og virksomhedernes evne til at mobilisere og udnytte ny viden igennem hele produktudviklingsfasen, er af afgørende betydning. Også institutionelle og lovgivningsmæssige rammer er af væsentlig betydning for virksomhedernes innovationskapacitet og konkurrenceevne. Sammenlignet med EU har USA forsat en dominerende stilling i forhold til innovation i bioteksektoren. Barrierer for den europæiske biotekindustri er manglende sammenhæng mellem de forskellige forskningsområder, lukkede nationale forskningssystemer og en svagere kobling mellem den universitære forskning og industrien.

Ad 1.c) Best procedure rapporten 2001

I Best procedure rapporten 2001 beskrives det arbejde som henholdsvis medlemslandene og Kommissionen har gennemført for at fremme iværksætterånden og konkurrenceevnen inden for seks prioriterede områder:

- 1) iværksætterånd
- 2) finansiering af innovation
- 3) adgang til IKT og e-handel
- 4) bedre regulering,
- 5) bedre administrative procedure
- 6) strømlining af virksomhedsrådgivningen

I sammendrag gives en kort status på de enkelte områder, eksempler på bedste praksis i medlemslandene samt initiativer som Kommissionen har igangsat. Afslutningsvist refereres kort en række anbefalinger inden for prioritetsområderne.

Ad 1.d) Kommissionens arbejdsdokument "Virksomhedernes adgang til finansiering"

Formålet med arbejdspapiret er at evaluere udviklingen inden for de virksomhedsfinansieringsområder, som ikke er dækket af EU's handlingsplan

for risikovillig kapital. De vigtigste eksterne finansieringskilder for europæiske virksomheder, særligt for de små og mellemstore virksomheder er kassekredit, banklån og leasing. Mikrofinansiering, dvs. låntagning op til og med Euro 25.000, er ofte ikke profitabelt for banksektoren og er derfor fortrinsvist initieret af den offentlige sektor. Flere medlemslande har etableret institutioner, der kan tilvejebringe lån og egenkapital særligt for små og mellemstore virksomheder. Anvendte instrumenter er lånegarantier og gensidige garantier og institutionerne støtter bankerne i at udvikle og tilbyde forskellige finansieringsprodukter.

Ad 1.e) Den Europæiske Resultattavle for Innovation

Den Europæiske Resultattavle for Innovation analyserer statistiske data for 17 indikatorer, der er af betydning for innovationskapaciteten og udviklingen af et velfungerende innovationssystem. Der er fire kategorier af indikatorer:

- Menneskelige ressourcer, fx livslang læring og antallet af ansatte inden for fremstillingsvirksomhed på mellemhøjt og højt teknologisk niveau
- Skabelse af ny viden, fx det offentliges udgifter til F&U, erhvervslivets udgifter til F&U og patentering.
- Overførsel og anvendelse af viden, fx innovationssamarbejde mellem små og mellemstore virksomheder
- Innovationsfinansiering, -output og -markeder, fx højteknologisk venturekapital; salg af produkter, der er nye på markedet; privat internetadgang og IKT-investeringer.

Resultattavlen beskriver resultater og tendenser, påpeger stærke og svage punkter ved medlemslandenes resultater og belyser europæisk konvergens på innovationsområdet. Samtidig sammenlignes EU's innovationsresultater – for et begrænset antal indikatorer, hvor de relevante statistiske data er tilgængelige - med USA's og Japans. Generelt set er USA bedst placeret og erhvervsmæssig F&U, privat internetadgang og højteknologisk patentering er de områder, hvor USA har det største forspring i forhold til EU.

For flere af innovationsindikatorerne udviser de førende EU-lande dog et betydeligt forspring i forhold til USA og Japan. Storbritannien, Irland og Frankrig er f.eks. førende på verdensplan med hensyn til nye akademisk uddannede folk inden for naturvidenskab og tekniske fag; Finland, Holland og Sverige inden for offentlig F&U og Danmark med innovationssamarbejde mellem små og mellemstore virksomheder. Ser man på den samlede performance inden for de 17 indikatorer er Sverige samlet set bedst placeret, efterfulgt af Finland, Storbritannien og Danmark. Blandt de mest innovative lande har Danmark og Finland oplevet den mest markante fremgang igen-

nem de senere år. Danmarks største problem ligger i den lave andel af nye akademisk uddannede folk inden for naturvidenskab og tekniske fag.

De områder, hvor Kommissionen peger på, at medlemslandene i de kommende år bør gøre en særlig indsats er inden for erhvervsmæssig F&U og europæiske virksomheders højteknologiske patentering i USA.

Ad 1.f) Kommissionens arbejdsdokument "Benchmarking af Erhvervs- politikken"

Resultattavlen tydeliggør billedet af EU's konkurrenceevne i den videnbase-rede økonomi og komplementerer således konkurrenceevnerapporten. Hvor sidstnævnte har til formål at levere input til den politiske debat, forsøger resultattavlen at identificere problemområder, bedste praksis og mål på en mere konkret måde ved at foretage sammenligninger på tværs af landene. Samtidig har den et bredere fokus end den ovenfor nævnte innovationsresultat-tavle.

Kommissionen understreger, at svagheder i de tilgængelige data, herunder forskellige i definitioner medlemslandene imellem vanskeliggør en direkte sammenligning.

Resultattavlen angiver målinger på i alt 48 indikatorer fordelt på følgende syv nøgleområder, der er af betydning for udviklingen af gode rammevilkår for virksomhederne:

1. Adgang til finansiering, fx venture kapital, business angels netværk etc.
2. Det lovgivningsmæssige og administrative miljø, fx e-administration, administrative byrder for små og mellemstore virksomheder etc.
3. Åbne og velfungerende markeder, fx handelsintegration, statsstøtte etc.
4. Innovation og vidensspredning, fx antallet af patenter, udgifter til F&U etc.
5. Iværksættere, fx kvindelige iværksættere, tid- og omkostninger forbundet med virksomhedsstart etc.
6. Menneskelige ressourcer, fx antal ansatte i højteknologiske industrier.
7. Nye teknologier, fx IKT spredning, internetadgang etc.

Inden for et begrænset antal indikatorer, hvor de relevante statistiske data er tilgængelige sammenlignes EU's resultater med USA's og Japans. På baggrund af resultattavlen peger kommissionen på områder, hvor der er behov for yderligere forbedringer.

Inden for adgang til finansiering peges der på, at EU halter bagefter USA, hvad angår omfanget og niveauet for venture kapital og business angels netværk. For det lovgivningsmæssige og administrative miljø, er der sket frem-

skridt idet færre virksomheder oplever det lovgivningsmæssige og administrative miljø som en barriere for øget vækst. Endvidere er anvendelsen af e-administration øget.

Også inden for åbne og velfungerende markeder er der sket fremskridt, selvom der fortsat er store forskelle mellem medlemslandene. Særligt med hensyn til at inkorporere EU-direktiver i national lovgivning er der et betydeligt efterslæb. Kun Danmark, Sverige og Finland lever op til målsætningen om fuld overensstemmelse mellem national og EU-lovgivning på det harmoniserede område.

Resultattavlens innovationsdel viser som innovationsresultattavlen, at USA generelt er foran EU. Der er dog medlemslande som systematisk er på niveau hvis ikke bedre end USA. Danmark er generelt pænt placeret i denne del af resultattavlen.

EU-landene har formået at skabe bedre rammer for iværksættere. Der er en større prestige forbundet med at blive iværksætter, flere bliver det og det er blevet lettere at starte egen virksomhed. Selvom der er sket fremskridt, er der i EU generelt, er større problemer end i USA. Endvidere er andelen af kvindelige iværksættere lavere i EU end i USA og adgangen til finansiering dårligere. Der peges derfor på behovet for at overveje en øget brug af innovationsmiljøer.

Inden for arbejdskraft og menneskelige ressourcer er der også betydelige forskelle medlemslandene imellem, men generelt peges der især på manglende arbejdskraft inden for IKT som en mulig barriere for fremtidig vækst. Hvad nye teknologier angår, ligger EU's styrkepositioner inden for teknisk og naturvidenskabeligt uddannede, offentlig finansieret F&U og IKT investeringer. Særligt IKT investeringer har medvirket til en relativ hurtig anvendelse af IKT også i små og mellemstore virksomheder.

1.g) Effekten af den digitale økonomi på europæiske virksomheder

I Kommissionens meddelelse "Effekten af den digitale økonomi på europæiske virksomheder" foretages indledningsvist en makroanalyse af IKT's betydning for væksten, produktiviteten og arbejdskraften. Der peges på, at IKT spiller en afgørende rolle for økonomisk vækst, og at anvendelsen af IKT i andre dele af økonomien har ledt til øget produktivitet. Herefter analyseres IKT's betydning på virksomhedsniveau. Her har brugen af IKT ledt til nye og mere omkostningseffektive organisationsformer, nye afsætnings- og markedskanaler, nye distributionssystemer samt øgede krav om IKT færdigheder i arbejdsstyrken.

Afslutningsvist udpeges seks prioritetsområder, hvor der er behov for initiativer også på fællesskabsniveau:

- 1) fuld deltagelse af SMV'er i den digitale økonomi eks. gennem øget digital forvaltning, udvikling af sikre og standardiserede IKT systemer etc.
- 2) tilvejebringelse af de nødvendige IKT færdigheder eks. gennem øget dialog mellem den private og offentlige sektor om undervisnings- og træningsprogrammer.
- 3) fremme af mulighederne på det indre marked eks. ved at simplificere og harmonere reglerne for e-handel.
- 4) fremme åbenhed og konkurrence eks. ved udvikle nye standardiseringsinitiativer.
- 5) fremme forskning i den digitale økonomi eks. gennem nye forskningsaktiviteter.
- 6) Øget effektivitet i relationerne mellem myndigheder og virksomheder eks. gennem digital forvaltning.

2. Europa-Parlamentets holdning

Meddelelserne og arbejdsdokumenterne har ikke været forelagt Europa-Parlamentet

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Meddelelserne og arbejdsdokumenterne forholder sig ikke til nærheds- og proportionalitetsprincippet. Fra dansk side er det vurderingen, nærheds- og proportionalitetsprincippet ikke er berørt, idet der alene er tale om analyser. Endvidere baseres EU's erhvervspolitik på den åbne koordinationsmetode, hvor landene gennem fælles analyseaktiviteter og udveksling af bedste praksis lære af hinanden, men hvor de enkelte lande alene er ansvarlige for udviklingen og igangsættelsen af erhvervspolitiske initiativer.

4. Gældende dansk ret

Sagen skønnes ikke at have konsekvenser for gældende dansk ret.

5. Høring

Kommissionens meddelelser samt arbejdsdokumenterne har været i høring i EF Specialudvalget for Industri- og Regionalpolitik.

LO er enig i forslaget til dansk holdning og i indstillingen, men mener dog, at Kommissionens meddelelser og arbejdsdokumenter generelt er for snævert fokuseret på traditionelle erhvervspolitiske redskaber, instrumenter og målsætninger og i højere grad burde integrere udviklingen på kompetence, miljø- og socialområdet. Bæredygtig konkurrenceevne skal forstås bredere og indeholde et tredelt hensyn: indtjening, gode udviklende job og mindst mulig belastning af miljø og arbejdskraft. LO finder, at Kommissionen eksempelvis i arbejdsdokumentet "Benchmarking af erhvervspolitikken" behandler "menneskelige

ressourcer" for snævert. Der burde også sættes fokus på virksomhedernes investeringer i efter- og videreuddannelse for de ansatte, erfaringer med anvendelse af nye organisationsformer og en langt mere eksplicit anvendelse af de ansatte forskellige kompetencer (selvstyrende grupper, medbestemmende grupper, team-organisering). LO finder derfor, at man fremover bør arbejde med en bredere forståelse af bæredygtig konkurrenceevne og inkludere kompetencemæssige, sociale og miljøpolitiske hensyn.

Ellers var der ikke bemærkninger til meddelelserne samt arbejdsdokumenterne.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Sagen skønnes ikke at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Sagen skønnes ikke at have samfundsøkonomiske konsekvenser.

8. Tidligere forelæggelse i Europaudvalget

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

- "Udkast til rådskonklusioner vedr. implementeringen af Lissabonmålsætningerne inden for erhvervs politikken".

Resumé

Det belgiske formandskab har udarbejdet et udkast til rådskonklusioner vedr. konkurrenceevne. Udkastet til rådskonklusioner peger på, at den mulige økonomiske tilbagegang, som den europæiske økonomi står overfor, gør det ekstra nødvendigt at forsætte de langsigtede reformer, som blev sat i gang med vedtagelsen af Lissabon processen på Det europæiske rådsmøde i foråret 2000. Samtidig opfordres medlemslandene og Kommissionen til at forsætte arbejde med at forbedre rammevilkårene for europæiske virksomheder, herunder at benchmarke og lære af hinandens erfaringer.

Udkast til rådskonklusioner foreligger endnu kun på engelsk.

Sagen har ingen statsfinansielle eller lovgivningsmæssige konsekvenser.

1. Baggrund og indhold

Det belgiske formandskab har udarbejdet et udkast til rådskonklusioner vedr. virksomhedernes konkurrenceevne. Indledningsvist konstateres det, at den mulige økonomiske nedgang, som den europæiske økonomi står overfor, gør det ekstra nødvendigt at forsætte de langsigtede reformer, som blev sat i gang med vedtagelsen af Lissabon processen på Det europæiske rådsmøde i foråret 2000 med henblik på at skabe fortsat vækst og beskæftigelse.

Samtidig peges der på, at der er rum for forbedringer inden for områder som innovation, iværksættere og administrative byrder, og at udbredelsen af informations- og kommunikationsteknologi sammen med bioteknologi kan styrke den europæiske økonomis konkurrenceevne.

Medlemslandene opfordres til at forsætte arbejdet med at fremme rammevilkårene for iværksættere, begrænse de administrative byrder for virksomheder, deltage aktivt i udarbejdelsen af benchmark og til at lære af hinanden.

Kommissionen opfordres til at forsætte arbejdet med at klarlægge de vigtigste årsager til produktivitetstigninger i EU og til hurtigst muligt at præsentere en europæisk strategi for bioteknologi.

Endeligt opfordres Kommissionen og medlemslandene til at forsætte arbejdet med at udvikle kvantitative målsætninger for erhvervs politikken, forbedre kvaliteten i lovgivning og lette de administrative byrder, intensivere debatten om den digitale økonomi med henblik på at udvikle en europæisk dagsorden for at realisere virksomhedernes gevinster ved anvendelsen af in-

formations- og kommunikationsteknologi samt forsætte udveksling af bedste praksis med henblik på at forbedre erhvervs politikken.

2. Europa-Parlamentets holdning

Udkast til rådskonklusioner har ikke været forelagt Europa-Parlamentet.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Det er vurderingen, at rådskonklusionerne ikke berører nærheds- og proportionalitetsprincippet. EU's erhvervs politik er baseret på den åbne koordinationsmetode, hvor landene gennem fælles analyseaktiviteter og udveksling af bedste praksis lære af hinanden, men hvor de enkelte lande alene er ansvarlige for udviklingen og igangsættelsen af erhvervs politiske initiativer.

4. Gældende dansk ret

Sagen skønnes ikke at have konsekvenser for gældende dansk ret.

5. Høring

Udkast til rådskonklusioner forelå først den 14. November 2001 og har derfor endnu ikke været sendt i høring.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Sagen skønnes ikke at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Sagen skønnes ikke at have samfundsøkonomiske konsekvenser.

8. Tidligere forelæggelse i Europaudvalget

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

2. Udkast til rådskonklusioner vedr. små og mellemstore virksomheders adgang til finansiering. 13352/3/01 Rev. 3.

Resumé

Det belgiske formandskab har udarbejdet et udkast til rådskonklusioner vedr. små og mellemstore virksomheders adgang til finansiering. Udkast til rådskonklusioner peger på de små og mellemstore virksomheders særlige vanskeligheder med at få adgang til finansiering og opfordrer Kommissionen, medlemslandene, Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Investeringsfond til at igangsætte en række initiativer til at afhjælpe dette problem.

Udkast til rådskonklusioner foreligger endnu kun på engelsk.

Sagen har ingen statsfinansielle eller lovgivningsmæssige konsekvenser.

1. Baggrund og indhold

Det belgiske formandskab har udarbejdet et udkast til rådskonklusioner vedr. små og mellemstore virksomheders (SMV'ers) adgang til finansiering. Rådskonklusionerne peger på SMV'ers særlige vanskeligheder med at få adgang til finansiering og opfordrer Kommissionen, medlemslandene, Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Investeringsfond til at igangsætte en række initiativer til at afhjælpe dette problem.

Udkastet til rådskonklusioner konstaterer, at SMV'er med hensyn til finansiering lider under et utilstrækkeligt offentligt garantisystem, manglende gennemsigtighed kreditvurderingssystemet, et utilstrækkeligt kapitalmarked for risikovillig kapital, et fragmenteret børsmarked og informationsfejl mellem udbud og efterspørgsel. Endvidere peges der på, at de nye Basel regler¹ for kreditværdighed og risikovurdering, vil have en betydelig effekt på SMV'er.

Derfor opfordres Kommissionen til at :

- at tage initiativer til at stimulere professionalismismen hos de finansielle aktører i særdeleshed ved at se på undervisningssystemets rolle.
- facilitere kontakter mellem banker og SMV'er med henblik på at udvikle retningslinjer for deres samarbejde samt identificere bedste praksis rettet mod at reducere de administrative byrder forbundet med finansiering.
- regelmæssigt måle SMV'ers adgang til finansiering.

¹ Basel reglerne regulerer beregningerne for den egenkapital, som bankerne som minimum skal være udstyret med i forhold til deres risici, når de yder lån.

- undersøge måder at afhjælpe informationsmangler mellem udbud og efterspørgsel, i særdeleshed ved at se på kreditvurderingsmetoder, der er tilgængelige, gennemsigtige og tilpasset SMV'ernes behov.
- undersøge muligheder for at øge likviditeten på kapitalmarkederne.
- fremlægge en vurdering af fremskridtene i 2003.

Den Europæiske Investeringsbank inviteres til at adressere markedsfejl på de finansielle markeder og sikre, at finansieringen har en effekt i forhold til SMV'er.

Den Europæiske Investeringsfond inviteres til at undersøge muligheden af at udvikle et garantisystem, der kan skabe en multiplikatoreffekt i forhold til private finansieringskilder (banker, business angels etc.) samt igangsætte en benchmarking af forskellige former for risikodeling mellem den offentlige og private sektor og fokusere initiativer for risikovillig kapital inden for de segmenter, hvor markedsfejlene er mest evidente.

Endelig inviteres medlemslandene til at give prioritet til initiativer relateret til finansiering samt opmuntre kontakter mellem SMV'er og banker for at fremme den gensidige forståelse mellem dem.

2. Europa-Parlamentets holdning

Udkast til rådskonklusioner har ikke været forelagt Europa-Parlamentet.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Det er vurderingen, at rådskonklusionerne ikke berører nærheds- og proportionalitetsprincippet. EU's erhvervs politik er baseret på den åbne koordinationsmetode, hvor landene gennem fælles analyseaktiviteter og udveksling af bedste praksis lære af hinanden, men hvor de enkelte lande alene er ansvarlige for udviklingen og igangsættelsen af erhvervspolitiske initiativer.

4. Gældende dansk ret

Sagen skønnes ikke at have konsekvenser for gældende dansk ret.

5. Høring

Udkast til rådskonklusioner er sendt i høring i Specialudvalget for Industri- og Regionalpolitik den 9.11 2001. Der har ikke været bemærkninger til udkast til rådskonklusioner.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Sagen skønnes ikke at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. **Samfundsøkonomiske konsekvenser**

Sagen skønnes ikke at have samfundsøkonomiske konsekvenser.

8. **Tidligere forelæggelse i Europaudvalget**

Sagen har ikke tidligere været forelagt Europaudvalget.

3. Forslag til Rådets Forordning om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82 og om ændring af forordning (EØF) nr. 1017/68, (EØF) nr. 2988/74, (EØF) nr. 4056/86 og (EØF) nr. 3975/87 (gennemførelsesforordning til traktatens artikel 81 og 82). KOM(2000) 582 endelig

Revideret notat

Resumé

Kommissionen har fremlagt et forslag til en modernisering af den procedureforordning, der gælder for anvendelse af EU-konkurrencereglerne i EF-traktatens artikel 81 og 82. Hovedelementerne i forslaget er en afskaffelse af anmeldelsesinstituttet, decentral anvendelse af EU-konkurrencereglerne samt en styrket efterfølgende kontrol med overholdelsen af EU-konkurrencereglerne. På rådsmødet gennemføres en orienterende drøftelse af Kommissionens forslag.

Det skønnes, at forslaget ikke har konsekvenser for dansk ret.

1. Baggrund og indhold

Kommissionen har den 27. september 2000 fremsendt et forslag til en ændring af gennemførelsesforordningen til EF-traktatens artikel 81 og 82 (tidligere artikel 85 og 86) til Rådet og til Europa-Parlamentet.

Artikel 81 indeholder et forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler m.v., mens artikel 82 indeholder et forbud mod misbrug af en dominerende stilling.

Forslaget indeholder en reform af den 39 år gamle rådsforordning nr. 17 fra 1962, der er udstedt i medfør af EF-traktatens artikel 83, stk. 1 (tidligere artikel 87, stk. 1). En sådan ændring kan i medfør af EF-traktatens artikel 87, stk. 1, vedtages af Rådet med kvalificeret flertal og efter høring af Europa-Parlamentet. Parlamentet har afgivet en udtalelse i september måned 2001.

Kommissionens forslag til en procedureforordning er i vid udstrækning en gennemførelse af de reformtanker, som Kommissionen den 30. april 1999 præsenterede i dens "Hvidbog om modernisering af gennemførelsesbestemmelserne til EF-traktatens artikel 85 og 86" til Rådet for Den Europæiske Union.

Hvidbogen om modernisering af gennemførelsesbestemmelserne til EF-traktatens artikel 81 og 82 har været forelagt i høring for EF-Specialudvalget den 28. august 1999 og forelagt til orientering for Folketingets Europaudvalg den 18. juni 1999.

Erhvervsministeren (Gjellerup) afgav den 30. september 1999 et hørings-svar til Kommissionen vedrørende hvidbog om modernisering af gennemførelsesbestemmelserne til EF-traktatens artikel 81 og 82.

De centrale elementer i Kommissionens forslag til Rådets forordning om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82 og om ændring af forordning (EØF) nr. 1017/68, (EØF) nr. 2988/74, (EØF) nr. 4056/86 og (EØF) nr. 3975/87 (gennemførelsesforordning til traktatens artikel 81 og 82), er:

- At afskaffe Kommissionens system med anmeldelser og fritagelser. En aftale skal vurderes efter *hele* artikel 81, dvs. også stk. 3, men uden at der er krav om eller mulighed for, at en aftale skal være anmeldt. Der vil således være tale om en efterfølgende kontrol. Hvis Kommissionen behandler en aftale - eksempelvis på baggrund af en klage - kan den herefter enten forbyde aftalen eller på baggrund af tilsagn fra de deltagende virksomheder indstille proceduren.
- At indføre en adgang for Kommissionen til på eget initiativ at vedtage en beslutning om, at traktatens artikel 81 ikke finder anvendelse. Sådanne beslutninger kan træffes med henblik på at fastlægge konkurrencepolitikken og sikre ensartet anvendelse i hele Fællesskabet - en såkaldt positiv afgørelse.
- At angive Kommissionens adgang til at pålægge strukturelle påbud i forbindelse med en forbudsbeslutning i forordningen.
- At give de nationale konkurrencemyndigheder og domstole mulighed for at anvende artikel 81 i dens helhed. Det vil indebære, at også de nationale konkurrencemyndigheder og domstole skal kunne træffe beslutning om forbud eller beslutte, at der ikke er nogen grund til at gribe ind, når det på grundlag af de oplysninger, de er i besiddelse af, kan fastslås, at betingelserne for et forbud ikke er opfyldt.
- At afskaffe muligheden for anvendelse af nationale konkurrenceregler ved behandling af sager, når den pågældende aftale eller praksis kan påvirke handelen mellem medlemsstater. Kommissionens forslag vil medføre, at den samme aftale eller adfærd ikke kan være undergivet både Fællesskabets og flere medlemsstaters konkurrenceret. Forslaget begrænser ikke muligheden for indgreb på nationalt plan, hvor konkurrencemyndighederne kan anvende fællesskabsretten, ligesom det ikke begrænser anvendelsen af de nationale konkurrenceregler på sager, der ikke påvirker handelen mellem medlemsstaterne.

- At udvikle et nært samarbejde mellem medlemsstaternes konkurrencemyndigheder, de nationale domstole og Kommissionen samt mellem medlemsstaternes konkurrencemyndigheder indbyrdes ved behandling af sager vedrørende fællesskabsretten, herunder muligheden for at forelægge bemærkninger for de nationale domstole samt at pålægge de nationale domstole en indberetningspligt til Kommissionen. Desuden bør de nationale konkurrencemyndigheder og domstole afholde sig fra at træffe beslutninger, der er i strid med Kommissionens beslutninger.
- At styrke den efterfølgende kontrol med konkurrencebegrænsende aftaler. Kommissionen vil fremover tage flere sager op af egen drift. Herudover skal der foretages visse justeringer, der især drejer sig om Kommissionens beføjelser til at gennemføre kontrolundersøgelser, herunder undersøgelser af private hjem tilhørende bestyrelsesmedlemmer og ansatte i en virksomhed, samt muligheden for at indhente oplysninger, ligesom konkurrencemyndighederne skal kunne udveksle fortrolige oplysninger indbyrdes. Endelig tænkes klagerens retsstilling styrket.
- At forhøje bøderne for overtrædelser af procedurebestemmelserne, herunder indføre objektivt ansvar for brud på forsegling, samt at indføre solidarisk ansvar for medlemmerne af en sammenslutning af virksomheder for betaling af en bøde.
- At give Kommissionen kompetence til at udstede gruppefritagelsesforordninger i overensstemmelse med artikel 81, stk. 3.
- At give de nationale konkurrencemyndigheder kompetence til at inddrage en gruppefritagelsesforordning inden for denne medlemsstats område.

2. Europa-Parlamentets holdning:

Europa-Parlamentet udtalte sig om forslaget den 6. september 2001. Europa-Parlamentet er enig i, at der er behov for at modernisere reglerne og støtter principielt reformen, herunder decentral anvendelse af EU-konkurrencereglerne. Forslaget tillægger dog Kommissionen for vidtgående beføjelser. Parlamentet tvivler på, om virksomhedernes retssikkerhed forbedres.

Endelig opfordres Kommissionen til at sikre, at de nationale konkurrencemyndigheder kan samarbejde effektivt i et decentralt system.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Forslaget er efter Kommissionens opfattelse i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. EF-traktatens artikel 5 (tidligere artikel 3 B). Det sikrer,

at der gribes ind på det niveau, hvor det er mest effektivt med henblik på at sikre, at der er ens konkurrencevilkår overalt på Det Indre Marked. De nationale konkurrencemyndigheder og de nationale domstole kan således anvende artikel 81 og 82 direkte i de tilfælde, hvor det er mere effektivt, at der gribes ind på nationalt plan.

Kommissionen finder tillige, at forslaget er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, idet det fremsatte forslag ikke går videre end nødvendigt for at nå de i EF-traktatens fastsatte målsætninger for beskyttelsen af konkurrencen og skabelsen af lige vilkår overalt i Fællesskabet.

Regeringen er enig i denne vurdering.

4. Gældende dansk ret

Rådsforordning nr. 17 er gældende dansk ret, idet forordninger er almengyldige. Forordninger er således bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat i medfør af EF-traktatens artikel 249 (tidl. artikel 189).

Med ikrafttrædelsen den 1. oktober 2000 af lov nr. 416 af 31. maj 2000 om ændring af konkurrenceloven, jf. lov nr. 384 af 10. juni 1997, har Konkurrencerådet fået hjemmel til at anvende EF-traktatens artikel 81 og 82 direkte.

5. Høring

Der blev den 29. september 2000 iværksat høring af medlemmerne af EF-Specialudvalget for konkurrenceregler samt af Den Danske Dommerforening med frist for afgivelse af bemærkninger til den 8. november 2000.

Der var ved høringsfristens udløb modtaget høringssvar fra følgende medlemmer af EF-Specialudvalget for konkurrenceregler: Advokatrådet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE), Bryggeriforeningen, Dansk Handel & Service (DHS), Dansk Industri (DI), Danmarks Rederiforening, Forsikring & Pension (F&P), Handelskammeret, Landsbrugsraadet samt Realkreditrådet.

Advokatrådet, AE, Bryggeriforeningen, Danmarks Rederiforening, Handelskammeret, Håndværksrådet, Landbrugsraadet samt Realkreditrådet er overvejende positive over for de grundlæggende tanker i Kommissionens reformforslag i form af en decentralisering af håndhævelsen af de europæiske konkurrenceregler og overgangen til et system med en såkaldt "lovfæstet undtagelse".

DHS, DI og F&P er imod en modernisering i den form, som Kommissionens forslag lægger op til. Man ønsker en central behandling af de europæiske kon-

kurrencesager hos Kommissionen samt en bibeholdelse af anmeldelsessystemet med en deraf følgende mulighed for opnåelse af en fritagelse.

De hørte parter og interesseorganisationer har navnlig haft kommentarer til følgende emner:

Retssikkerhed og proceduremæssige forhold

- Artikel 3: DI er positiv over for forslaget i artikel 3 om, at de nationale konkurrencemyndigheder forpligtes til kun at anvende de europæiske konkurrenceregler på sager, hvor samhandlen påvirkes.
- Registreringspligt: DI og Landbrugsraadet er imod indførelsen af en pligt for virksomhederne til at skulle anmelde visse aftaletyper, idet dette vil medføre øgede administrative byrder, der ikke modsvares af tilsvarende retssikkerhed. Danmarks Rederiforening ønsker en yderligere afklaring af bestemmelsens rækkevidde og anvendelsesområde.
- Beslutningstyper: Nogle organisationer støtter muligheden for Kommissionen til at træffe en såkaldt "positiv beslutning", idet man dog også finder, at der bør være en ret for virksomhederne til at kunne kræve en sådan beslutning (Bryggeriforeningen, DI, Landbrugsraadet). DHS har i tilknytning hertil udtrykt ønske om en yderligere præcisering af, under hvilke betingelser en sådan beslutning kan opnås. For så vidt angår muligheden for Kommissionen til at pålægge strukturelle forpligtelser i forbindelse med en forbudsbeslutning, vender DI og Landbrugsraadet sig herimod.
- Sagsfordelingen: Advokatrådet og DHS foreslår en ret for virksomhederne til at kræve, at en sag skal til behandling hos Kommissionen og ikke hos de nationale konkurrencemyndigheder. Herudover stilles der forslag om, at Kommissionen skal overtage behandling af sager ved uenighed mellem de nationale konkurrencemyndigheder (DI, Danmarks Rederiforening). Landbrugsraadet ønsker, at de nærmere kriterier for fordeling af sagerne afklares.
- Uensartet håndhævelse: Bryggeriforeningen, DHS, Handelskammeret og Landbrugsraadet mener endvidere ikke, at forslaget indeholder tilstrækkelige garantier for, at der vil finde en ensartet håndhævelse af reglerne sted i et decentraliseret system.
- Udveksling af fortrolige oplysninger: Nogle organisationer har udtrykt betænkeligheder ved indførelsen af muligheden for at udveksle fortrolige oplysninger (Advokatrådet, Bryggeriforeningen, DI). De har i denne forbindelse foreslået, at en udveksling skal være betinget af virksomhedernes forudgående samtykke hertil (Bryggeriforeningen, DI).
- Kontrolundersøgelser: Nogle organisationer er af den opfattelse, at der bør stilles krav om, at der skal foreligge en bestyrt mistanke, førend der udføres kontrolundersøgelser i private hjem (Advokatrådet, Bryggeriforeningen, Danmarks Rederiforening, DI). Den oplysningspligt, der påhviler virksomhederne, herunder eventuelt disses ansatte, skal være undergivet

processuelle garantier. Herudover har DI ønsket, at advokater ansat i virksomheder også bør være omfattet af såkaldt "legal privilege".

- Det rådgivende Udvalg: Danmarks Rederiforening ønsker fortsat ret for sektormyndigheder til deltagelse i Udvalget. Landsbrugsraadet har foreslået, at der nedsættes et supplerende udvalg bestående af erhvervsrepræsentanter.

Sanktioner

- Bødeimmunitet: Bryggerforeningen, Danmarks Rederiforening, F&P, Handelskammeret samt Landbrugsraadet ønsker bødeimmuniteten bevaret for virksomheder, der i god tro har efterlevet en aftale, som ikke er forenelig med artikel 81.
- Virksomhedssammenslutninger: Bøder pålagt virksomhedssammenslutninger må ikke kunne fuldbyrdes hos de enkelte medlemmer af sammenslutningen (DHS, Danmarks Rederiforening).
- Brud på forsegling: DHS og F&P har anført, at der ikke bør være objektivt ansvar for brud på forseglinger foretaget i forbindelse med en kontrolundersøgelse foretaget af Kommissionen. Danmark Rederiforening har i øvrigt ytret ønske om, at der indsættes en tidsbegrænsning for varigheden af forseglingen i forbindelse med en kontrolundersøgelse.
- Bødestørrelse: Nogle organisationer er modstandere af en overgang til et system med bøder, der udgør en vis procentdel af virksomhedens omsætning. Bøderne bør i stedet for være et fast minimums- og maksimumsbeløb (DI, Danmarks Rederiforening, F&P samt Landbrugsraadet).

Gruppefritagelser

- Generel kompetence til Kommissionen: Rådet bør fortsat have adgang til at udstikke rammerne for kommende gruppefritagelsesforordninger. Det bør med andre ord ikke overlades til Kommission alene at kunne vedtage nye eller ændre i bestående gruppefritagelsesforordninger efter reformforslagets gennemførelse (Bryggerforeningen, Danmarks Rederiforening, Handelskammeret samt Landbrugsraadet).
- Nationale konkurrencemyndigheders mulighed for at tilbagekalde en gruppefritagelsesforordning: Bryggerforeningen, DI, Danmarks Rederiforening mener, at der er risiko for en uensartet retsanvendelse, hvis de nationale konkurrencemyndigheder får denne kompetence.

Der er i øvrigt den 26. marts 2001 afholdt et møde mellem Konkurrencestyrelsen og DI, Danmarks Rederiforening, Finansrådet, F&P, Handelskammeret samt Landbrugsraadet, hvor disse organisationer uddybede deres betænkeligheder ved reformforslaget.

6. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Som nævnt under punkt tre i nærværende notat medførte ændringen af konkurrenceloven, der trådte i kraft den 1. oktober 2000, at Konkurrencerådet allerede i dag kan anvende artikel 81 og 82 direkte, jf. konkurrencelovens § 23 a. På indeværende tidspunkt skønnes det derfor ikke, at konkurrenceloven skal ændres som følge af Kommissionens forslag.

Forslaget skønnes ikke at ville få statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget må skønnes at have positive samfundsøkonomiske konsekvenser, da en fri og lige konkurrence gennem en effektiv håndhævelse af EU-konkurrencereglerne styrker mulighederne for danske virksomheders eksport m.v.

En øget decentralisering vil medføre, at flere sager behandles nationalt og derfor vil indebære en lettere kommunikation mellem virksomhederne og konkurrencemyndighederne og formentlig hurtigere afgørelser.

8. Tidligere forelæggelse i Europaudvalget

Sagen har tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg den 1. december 2000 og den 10. maj 2001. Grundnotat om sagen blev fremsendt til Udvalget den 23. november 2000.

4a. Statsstøtte – Rådets konklusioner

Resumé

Det belgiske EU-formandskab vil på Industrirådsmødet den 5. december i år lægge op til, at der vedtages en række konklusioner om statsstøttepolitikken. Formandskabet har i den forbindelse udarbejdet et forslag til konklusioner, som indeholder en række opfordringer til både medlemsstaterne og Europa-Kommissionen (Kommissionen).

I udkastet til konklusioner lægges der blandt andet op til:

- at medlemsstaterne skal fortsætte bestræbelserne på at reducere statsstøtten,
- at der skal etableres øget gennemsigtighed, og
- at der skal ske øget anvendelse af økonomiske analyser af støtte.

Forslaget til rådskonklusioner har ikke statsfinansielle eller lovgivningsmæssige konklusioner.

1. Baggrund og indhold

Der har gennem de senere år blandt medlemsstaterne, Kommissionen og Europa-Parlamentet været generel enighed om, at statsstøtteniveauet i EU er for højt og bør reduceres. Dette er blandt andet kommet til udtryk på flere møder i Det Europæiske Råd (DER) og senest på DER-Stockholm i marts i år.

På DER-Stockholm konkluderede Det Europæiske Råd således, at medlemsstaterne senest i år 2003 bør vise en nedadgående tendens i statsstøtten i forhold til BNP, idet der i den forbindelse skal tages hensyn til nødvendigheden af at omdirigere støtten mod horisontale formål – herunder mod samhørighedsformål.

Det belgiske EU-formandskab har nu ønsket en evaluering af, hvorledes processen med gennemførelse af Stockholm-konklusionerne forløber.

Som led heri har der været afholdt et uformelt ministerrådsmøde i Genval i oktober i år. På dette møde drøftede man under overskriften "Reduktion og omlægning af statsstøtten", hvordan de enkelte medlemsstater vil implementere Stockholm-konklusionerne.

Som opfølgning på det uformelle møde ønsker formandskabet, at der på Industrirådsmødet den 5. december 2001 vedtages en række konklusioner.

Formandskabet har i den forbindelse udarbejdet et udkast til rådskonklusioner, som indeholder en række opfordringer til både medlemsstaterne og Kommissionen.

Medlemsstaterne opfordres således blandt andet til,

- at fortsætte deres bestræbelser på at reducere statsstøtten i procent i forhold til BNP,
- at reducere de støtteformer, der medfører størst konkurrenceforvridning med henblik på, at disse former for støtte helt ophører,
- at reorientere støtten mod små og mellemstore virksomheder, og
- at gøre øget brug af både forudgående og efterfølgende evalueringer af støtteordninger, således at støtten bliver effektiv, og
- at forbedre gennemsigtigheden – herunder i rapporteringen til Kommissionen om eksisterende støtte.

Kommissionen opfordres blandt andet til;

- at udvikle og forbedre det statiske grundlag, således at det er muligt at overvåge om rådskonklusionerne følges op,
- at intensivere vurderingen af støtteordningers effekt på konkurrencen,
- at fortsætte arbejdet med at simplificere og modernisere statsstøtteregelelserne, og
- at fremlægge en rapport om udviklingen i 2002.

2. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig om forslaget til rådskonklusioner.

3. Nærheds- og proportionalitets princippet

Kommissionen har ikke vurderet, hvorvidt forslaget til rådskonklusioner berører nærheds- og proportionalitetsprincippet. Statsstøttepolitikken er et anliggende mellem EU og medlemsstaterne om at fremme det indre markeds funktioner. Regeringen vurderer, at forslaget er i overensstemmelse med Nærheds- og proportionalitets princippet.

4. Gældende dansk ret

Forslaget til rådskonklusioner har ikke konsekvenser for dansk ret.

5. Høring

Forslaget til rådskonklusioner har været i høring blandt medlemmerne af EU-specialudvalget for Industri- og Regionalpolitik, hvor en række ministerier og interesseorganisationer er repræsenteret.

Der er ikke i den forbindelse fremkommet bemærkninger til sagen.

6. Lovgivningsmæssige, statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser

Udkastet til rådskonklusioner vurderes ikke at have lovgivningsmæssige, samfundsøkonomiske eller statsfinansielle konsekvenser.

7. **Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg**

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.

4b. Statsstøtte - Kommissionens 9. oversigt over statsstøtte i den europæiske union - KOM (2001) 403, endelig.

Resumé

Europa-Kommissionen (Kommissionen) offentliggjorde den 18. juli 2001 sin 9. oversigt over statsstøtte i den europæiske union. Oversigten indeholder oplysninger om statsstøtteniveauet i EU og de enkelte medlemsstater.

Af oversigten fremgår det, at der generelt er sket et fald i det samlede statsstøtteniveau i EU – herunder i størstedelen af medlemsstaterne. I Danmark er der dog sket en mindre stigning i anvendelsen af statsstøtte i forhold til BNP samtidig med, at en stigende del af den danske støtte anvendes til horisontale formål, der normalt anses for at være i fællesskabets interesse. Danmark er den medlemsstat, der anvender mest støtte til horisontale formål (92 %, hvor EU-gennemsnittet er 34 %). Den danske støtte anvendes primært til forskning- og udvikling, miljøbeskyttelse og energibesparelser samt uddannelse og beskæftigelse. Til sammenligning anvender Frankrig 13 % af støtten på ikke-horisontale formål til bl.a. redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder, sektorale og regionale formål. I Danmark anvendes en mindre del af støtten til skibsværftsstøtte i overensstemmelse med EU's regler.

Den 9. oversigt har ikke lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser.

1. Baggrund og indhold

Kommissionen har nu offentliggjort sin 9. oversigt over statsstøtte i den europæiske union. Oversigten forventes præsenteret på rådsmødet (Industri) den 5. december 2001.

Kommissionen har siden 1988 løbende offentliggjort oversigter over statsstøtteniveauet i EU - fra 1998 på årlig basis. De væsentligste formål med oversigterne er dels at styrke gennemsigtigheden på statsstøtteområdet dels at bidrage til, at der hurtigt kan reageres på ændringer i statsstøttemønsteret. Den 9. oversigt over statsstøtte i den europæiske union dækker perioden 1995-1999.

I den 9. oversigt over støtteniveauet i EU anfører Kommissionen, at oversigternes betydning er stigende, da oversigterne blandt andet medvirker til at øge gennemsigtigheden omkring medlemsstaternes implementering af Kommissionens beslutninger. Oversigternes betydning er endvidere steget i lyset af konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Stockholm i marts i år. På Stockholm-mødet konkluderede medlemsstaterne således, at medlemsstaterne senest i 2003 bør udvise en nedadgående tendens i statsstøtten i forhold til BNP

under hensyn til nødvendigheden af fremover at kanalisere støtten i retning af horisontale mål af fælles interesse, herunder mod samhørighedsmål.

Kommissionen har derfor i forhold til tidligere udviklet oversigten, således at oversigten kan danne grundlag for de beslutninger, der måtte være nødvendige for gennemførelse og overvågning af gennemførelsen af Stockholm-konklusionerne.

Oplysningerne i den 9. oversigt viser, at det samlede støtteniveau i EU er faldende. Statsstøtten udgjorde således i perioden 1995-1997 i alt 102 mia. EURO mod 90 mia. EURO i perioden 1997-1999. Kommissionen finder dog, at støtteniveauet fortsat er for højt, og at der derfor er behov for fortsatte reduktioner af dette.

Derudover indeholder oversigten en opgørelse over den samlede statsstøtte pr. indbygger i medlemslandene. Det fremgår heraf, at Luxembourg og Finland yder mest støtte pr. indbygger. Luxembourg ydede således i perioden 1997-1999 514 EURO (ca. 3.855,- D.kr.) i støtte pr. indbygger, mens den finske støtte pr. indbygger udgjorde 387 EURO (ca. 2.902,- D.kr.) i samme periode. Danmark er det land, der i samme periode har givet 3. mest statsstøtte – nemlig 317 EURO pr. indbygger (ca. 2.377,- D.kr.) pr. indbygger. Det europæiske gennemsnit udgør 240 EURO (ca. 1800,- D.kr.) pr. indbygger.

Med hensyn til *det samlede støtteniveau til alle sektorer* viser oversigten, at der generelt er sket et fald i statsstøtten opgjort i % i forhold til BNP. I % i forhold til BNP udgjorde støtten således i 1995-1997 gennemsnitligt i EU 1,43 % mod 1,18 % i 1997-1999. Samtidig viser oversigten, at det europæiske gennemsnit for støtte pr. beskæftiget i 1995-1997 udgjorde 656 EURO (ca. 4.920,- D.kr.) og ca. 563 EURO (ca. 4.222,- D.kr.) i 1997-1999.

Også i de enkelte lande er der sket et fald i anvendelsen i støtte – bortset fra i Danmark, Holland, Luxembourg og Irland, hvor støtten målt i forhold til % af BNP er stigende. I Danmark udgjorde støtten således i perioden 1995-1997 1,07 % af BNP mod 1,08 % i 1997-1999. Danmark anvender dermed fjerdemest statsstøtte i forhold til BNP.

I gennemsnit pr. beskæftiget udgjorde den danske støtte i 1995-1997 599 EURO (ca. 4.492,- D.kr.) mod 622 (ca. 4.665,- D.kr.) i 1997-1999. Danmark er dermed det land, der bruger 7. mest støtte i pr. beskæftiget.

Kommissionen anfører, at stigningerne i den danske støtte særligt skyldes den stigende anvendelse af støtte til miljøbeskyttelse samt uddannelses- og beskæftigelsesforanstaltninger.

Opgørelserne over *den samlede støtte til fremstillingssektoren* viser, at Danmark er det land, der giver næstmest støtte pr. beskæftiget (i fremstillingssektoren). Danmark ydede således gennemsnitligt i perioden 1997-1999 1453 EURO (ca. 10.897,- D.kr.) pr. beskæftiget. Kun Irland yder mere med 1.683 EURO pr. beskæftiget i samme periode. Det europæiske gennemsnit udgjorde i samme periode 916 EURO (ca. 6.870,- D.kr.).

Opgjort på støtteformål viser oversigten, at der er sket en udvikling i støttemønsteret. Kommissionen konkluderer således, at Amsterdam-Traktaten har medført en stigning i den betydning, som både miljøområdet og beskæftigelsesområdet tillægges. Opgørelserne på støtteformål viser da også, at der er sket en stigning i anvendelsen af støtte til såkaldte horisontale formål – f.eks. miljø, beskæftigelse, uddannelse, forskning og udvikling samt små og mellemstore virksomheder.

I perioden 1995-1997 anvendtes således gennemsnitligt 27 % af den samlede støtte til fremstillingssektoren i EU til horisontale formål, mens dette tal i perioden 1997-1999 er steget til 34 %. I Danmark anvendtes 85 % af den danske støtte i perioden 1995-1997 til horisontale formål mens dette tal i 1997-1999 er steget til 92 %. Danmark er dermed klart det land, hvor den største del af støtten anvendes til horisontale formål. Holland anvendte i perioden 1997-1999 83 % af den samlede støtte til fremstillingssektoren til horisontale formål, mens lande som Finland, Irland, og Sverige anvendte henholdsvis 74 %, 65 % og 59 % af den samlede støtte til horisontale formål.

I oversigten noteres det endvidere, at der er sket et fald i anvendelsen af den såkaldte ad hoc støtte, der primært anvendes til redning- og omstrukturering af kriseramte virksomheder. I perioden 1995-1997 blev der således i alt i EU ydet 8.299 mill. EURO i ad hoc støtte til fremstillingssektoren, mens dette tal i 1997-1999 er faldet til 3.911 mill. EURO. Tilsvarende er der sket et fald i ad hoc støtten til servicesektoren fra 4.808 mill. EURO i 1995-1997 til 3.655 i 1997-1999. Lande som Spanien, Italien og Frankrig tegner sig for den væsentligste del af ad hoc støtten, mens hverken Danmark, Luxembourg, Sverige eller UK har ydet sådan støtte til fremstillings- og servicesektoren.

Kommissionen anfører, at faldet i ad hoc støtten blandt andet skyldes, at en række lande i løbet af 1990'erne har afsluttet en række større omstruktureringer af produktionsvirksomheder og at der er sket en liberalisering af på fly- og finansområdet samt at omstrukturingsstøtten til det tidligere Østtyskland er faldende. Kommissionen påpeger endvidere, at mønsteret i ad hoc støtten tilsyneladende er ændret, idet ad hoc støtten nu i mindre grad anvendes til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder og i højere grad til mere horisontale formål.

Udover de generelle tendenser indeholder oversigten nærmere oplysninger om anvendelsen af statsstøtte i forskellige sektorer – f.eks. i motorkøretøjsindustrien, skibsbygningsindustrien, landbrugs- og fiskerisektoren samt indenfor kultur- og medieområdet.

Endelig indeholder oversigten som noget nyt en kort landeanalyse, hvor udviklingen i de enkelte lande gennemgås.

I denne anføres der om Danmark, at der i perioden 1997-1999 er sket en mindre stigning i den danske statsstøtte, idet dette dog er resultatet af en stigning i støtten indtil 1997 som er blevet fulgt af reduktioner indtil 1999. Derudover nævnes det, at langt den væsentligste del af den danske støtte til fremstillingssektoren er ydet til horisontale formål – særligt forskning og udvikling og miljøbeskyttelse samt energibesparelser, primært i form af reduktioner fra CO₂-afgifterne. Når man sammenligner perioden 1995-1997 og perioden 1997-1999 ses det mest markante fald i støtte til skibsbygningsindustrien, ligesom Kommissionen anfører, at den danske regionalstøtte ligger på det laveste niveau i EU.

Kommissionen anfører endvidere, at i absolutte tal er der sket en stigning i den danske støtte på 50 % i perioden 1990 til 1999. Denne udvikling dækker dog over vigtige udviklinger i støttemønsteret. Støtten til landbrug- og fiskeri er således halveret mens støtten til fremstillingssektoren er fordoblet. Derudover er støtten til jernbanetransport steget i 1999, ligesom støtten til servicesektoren er steget. Derudover ses der markante stigninger i støtten til miljøbeskyttelse og energiforanstaltninger samt i støtten til uddannelse og bekæmpelse af arbejdsløshed. Endelig noterer Kommissionen sig, at der frem til 1999 ikke er ydet rednings- og omstrukturingsstøtte i Danmark.

2. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig om den 9. oversigt over statsstøtteniveauet.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Den 9. oversigt berører ikke nærheds- og proportionalitetsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Den 9. oversigt har ikke betydning for dansk ret.

5. Høring

Den 9. oversigt har ikke været sendt i høring.

6. **Lovgivningsmæssige, statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser**

Den 9. oversigt har ikke lovgivningsmæssige, statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser.

7. **Tidligere forelæggelse i Europaudvalget**

Den 9. oversigt over statsstøtteniveauet har tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering ved notat af 2. oktober 2001.

5a. Kul og Stål - EKSF-traktaten udløb den 23 juli 2002

Resumé

Kommissionen vil på rådsmødet orientere om forberedelserne til integrationen af EKSF-sektorerne i EU i forbindelse med EKSF-traktatens udløb den 23. juli 2002. Herunder vil Kommissionen nævne, at den er i færd med at finde en midlertidig løsning, der kan sikre, at den politiske beslutning fra topmødet i Nice om overførsel af EKSF-formuen til EU kan gennemføres, selv om NICE-traktaten ikrafttræden, der er den formelt udløsende begivenhed for overførslen, ikke forventes indtruffet den 23. juli 2002.

Derudover vil Kommissionen orientere om status for drøftelserne med medlemslandene om, hvilke statsstøtteregler, der skal gælde for stålsektoren, når stålsektoren ved traktatens udløb integreres i EU.

Endelig vil Kommissionen orientere om dens bestræbelser på at sikre arbejdsmarkedsparternes fortsatte medindflydelse, og dialog med Kommissionen og Rådet, når traktaten er udløbet.

Kommissionens orientering har ikke konsekvenser for dansk ret.

1. Baggrund og indhold

a. EKSF-traktaten udløber den 23. juli 2002. Derefter skal kul- og stålsektorerne integreres i Det Europæiske Fællesskab principielt på lige fod med andre industrisektorer. EKSF har været finansieret af en produktionsafgift, og der er på grundlag heraf oparbejdet en formue, der har været anvendt til forskellige økonomiske aktiviteter, herunder forskning og udvikling til fordel for de to industrier.

På topmødet i Nice blev der truffet politisk beslutning om, at EKSF-midlerne skal overføres til EU med henblik på anvendelse til forskning og udvikling inden for kul- og stålrelaterede sektorer. Topmødebeslutningen er efterfølgende blevet bekræftet af rådet (industriministre) på mødet den 15. maj 2001 i form af en politisk aftale om indholdet af de fornødne retlige instrumenter, der skal sikre overførslen til EU og anvendelsen som besluttet.

Beslutningen kan imidlertid først formaliseres, når Nice-traktaten er ratificeret af samtlige medlemslande, hvilket ikke forventes at ske, inden EKSF-traktatens udløb.

Kommissionens og Rådets juridiske Tjeneste er derfor i færd med at finde den mindst byrdefulde, men samtidig juridisk holdbare overgangsløsning.

b. I forbindelse med integrationen i EU af stålsektoren udestår en diskussion om hvilke statsstøtteregele, der skal gælde for stålsektoren, og om der skal etableres et selvstændigt regelsæt, eller om stålsektoren skal underkastes samme regelsæt, som gælder for øvrige sektorer.

c. Der udestår tillige at finde en løsning på arbejdsmarkedsparternes fortsatte medvirken i, og påvirkning af, forholdene for stålsektoren. Under EKSF-traktaten foregår denne dialog i "Det (traktatfæstede) Rådgivende Udvalg".

Efter udløbet af EKSF-traktaten i juli 2002 og integrationen af stålsektoren under EU vil stålsektoren i arbejdsmarkedspartssammenhæng falde under Det Økonomiske og Sociale Udvalgs område. Kommissionen har indledt drøftelser med dette udvalg med henblik på at fastholde stålproducenters- og arbejdstageres medindflydelse på branchens forhold. Kommissionen forventer at finde en for alle parter acceptabel løsning.

2. Europa-Parlamentets holdning

Der er tale om en mundtligt rapportering fra Kommissionen til rådet. Kommissionen vil formentlig give samme orientering til Parlamentet. Der er således ikke grundlag for en udtalelse fra Parlamentet.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Kommissionens orientering berører ikke nærheds- og proportionalitetsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Sagen berører ikke dansk lovgivning.

5. Høring

Kommissionen vil give sin statusrapportering mundtlig, hvorfor høring ikke kommer på tale.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Kommissionens rapportering får ingen lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Kommissionens rapportering får ingen samfundsøkonomiske konsekvenser.

8. Tidligere forelæggelse i Europaudvalget

Sagen om udløb af EKSF-Traktaten har senest været forelagt Europaudvalget med henblik på forhandlingsmandat i forbindelse med rådsmøde (industri) den 15. maj 2001.

5b. Overvågning af stålstøttesager.

Kommissionens 16. rapport om overvågning af stålstøttesager efter EKSF-traktatens artikel 95. COM(2001) 2xx endelig.

Resumé

Rådet (industri) har i 1993 tilladt, at der gives statsstøtte i forbindelse med kapacitetsreduktioner til en række stålvirksomheder i Tyskland, Italien, Spanien, Portugal og Irland. Samtidig besluttedes det at gennemføre en skærpet overvågning af de statsstøttede værker. De medlemslande, der har ydet statsstøtte, skal rapportere to gange årligt til Kommissionen, der herefter rapporterer til Rådet. Kommissionens 16. overvågningsrapport, som dækker andet halvår 2000 foreligger endnu ikke.

Rapporten har ikke konsekvenser for dansk ret.

1. Baggrund og indhold

Den 25. februar 1993 vedtog Rådet (industri) konklusioner om restruktureringen af EUs stålindustri, der indebar kapacitetsreduktioner på 19-26 mio. tons varmvalset stål. Det blev samtidig pålagt den private stålindustri at udarbejde et program for kapacitetsreduktioner og lukninger.

Den 17. december 1993 besluttede Rådet (industri) at tillade statsstøtte i forbindelse med kapacitetsreduktioner til en række offentligt ejede stålvirksomheder i Tyskland, Italien, Spanien, Portugal og Irland. For at fremme industriens egne bestræbelser vedtog Kommissionen - med tilslutning fra Rådet - en række tidsbegrænsede foranstaltninger, fx en lempeligere praksis ved administration af konkurrencereglerne, omskolingsstøtte og lukningsstøtte. Formålet var dels at fremme strukturtilpasning, dels at afbøde de sociale følger af tab af arbejdspladser.

Det blev samtidig besluttet at gennemføre en skærpet overvågning af de statsstøttede værker. De medlemslande, der har ydet statsstøtte, skal rapportere to gange årligt til Kommissionen, der herefter rapporterer til Rådet.

Da størstedelen af den aftalte statsstøtte nu er udbetalt i overensstemmelse med de fastsatte betingelser, fokuserer Kommissionens overvågning særligt på, om kapacitetsreduktionerne gennemføres i henhold til aftalen.

Den 16. overvågningsrapport omfatter perioden 1. januar 2001 til 31. juli 2001, Kommissionen har her koncentreret sig om berørte stålværker i [Irland, Portugal, Tyskland og Østrig]. Det fremgår af rapporten, at betingelserne i det store hele overholdes, om end med mindre forsinkelse i gennemførelsen for så vidt angår den portugisiske virksomhed. Kommissionen vil derfor forlænge overvågningen.

2. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentets udtalelse foreligger ikke.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Kommissionen har ikke bemærkninger i relation til nærheds- og proportionalitetsprincippet. Da området henhører under Fællesskabets kompetence er rapporten i overensstemmelse med nærheds- og proportionalitetsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Sagen berører ikke dansk lovgivning.

5. Høring

Da Kommissionens rapport endnu ikke foreligger, har rapporten ikke været i høring.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Sagen skønnes ikke at ville have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Sagen skønnes ikke at ville have samfundsøkonomiske konsekvenser.

Sagen har senest været forlagt Europaudvalget i forbindelse med rådsmøde (industri) den 15 maj 2001.

6. Rådets forordning om en midlertidig defensiv ordning for skibsbygningsindustrien (Kom(2001) 401 final)

1. Resumé og indhold

Europaudvalget er ved flere lejligheder blevet orienteret om EU's bestræbelser på at få etableret et fair verdensmarked for skibsbygning. I de senere år har bestræbelserne været rettet mod Korea, der ifølge Kommissionens undersøgelser i betydelig grad sælger skibe under kostpris. Kommissionens undersøgelser har godtgjort, at der er grundlag for at indklage Korea for WTO for at subsidiere sin skibsbygningsindustri til skade for EU's værftsindustri.

Udvalget har tidligere i forbindelse med forberedelse af rådsmøde (industri) den 14. og 15. maj 2001 givet sin tilslutning til, at Danmark i EU støttede indgivelse af en klage til WTO.

Sagen har senest været forelagt for Europaudvalget forud for rådsmøderne (udenrigsministre) den 16. og 17. juli og 8. oktober 2001. Som forudset gjorde Kommissionen indgivelse af en klage til WTO betinget af Rådets tilslutning til introduktion af midlertidige modforanstaltninger i form af driftsstøtte. Det fremgik af medlemslandenes tilkendegivelser, at der ikke var fornødent flertal til vedtagelse af den midlertidige støtte, og således ikke den fornødne politiske opbakning, som Kommissionen søgte.

Ifølge Kommissionens forslag kan der som udgangspunkt ydes støtte på op til 6 % til udvalgte skibstyper – containerskibe og produkt- og kemikalietankere. Hvis det konkret kan påvises, at der er konkurrence med Korea, kan der ydes støtte på op til 14%. Støtte over 6 % skal i hvert enkelt tilfælde godkendes af Kommissionen. Støttemuligheden foreslås at ophøre den 31. december 2002.

2. Europa-Parlamentets udtalelse

Kommissionens forslag til modforanstaltninger vil have hjemmel i artikel 89, og Europa Parlamentet har den 15. november 2001 udtalt sig til Kommissionens forslag. Parlamentet foreslår, at forordningens anvendelsesområde udvides til også at omfatte LNG-tankskibe, (gas-tankere) LPG-tankskibe (olie-tankere), færger og Ro-ro-skibe (transport af biler og tog). Endvidere foreslår Parlamentet, at udløbsdatoen udskydes i yderligere et år til udgangen af år 2003.

Kommissionen har endnu ikke forholdt sig til Parlamentets ændringsforslag, men det forventes, at Kommissionens vil fastholde sit eget forslag.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Kommissionen forholder sig i forslaget ikke til nærheds- og proportionalitetsprincippet. Det er regeringens vurdering, at spørgsmålet er fællesskabskompetence, da der er tale om løsning af en konkurrencemæssig problemstilling, der kræver en fælles løsning i overensstemmelse med det indre marked. Forslaget er således i overensstemmelse med nærheds- og proportionalitetsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Forslaget indeholder forslag om ny støtte til skibsbygningsindustrien. Såfremt Danmark vælger at implementere en ny støtteordning, skal der vedtages en ny lov om administration af ordningen og tilvejebringes et bevillingsmæssigt grundlag.

5. Høring

Forslaget har været sendt i høring hos Skibsværftsforeningen, CO-Industri og Danmarks Rederiforening. Herudover har der været bilaterale møder med Skibsværftsforeningen og Odense Stålskibsværft (Lindø) for en teknisk gennemgang af Kommissionens forslag, og Lindø har udtalt sig separat om forslaget.

Lindø anfører, at værftet ikke støtter, at statslige subsidier til europæisk skibsbygningsindustri genindføres, og værftet ønsker et åbent og frit marked med konkurrence på lige vilkår, og at forslaget lægger op til et uigennemsigtigt støttere regime, der implicit forudsætter, at 14 % støttemulighed gennemføres i samtlige EU lande.

Endelig anfører Lindø, at hvis driftsstøtten genindføres, så bør den baseres på principper svarende til dem, der var gældende for driftsstøtte bevilget indtil udgangen af år 2000 med lavest mulige støttesats, således at der skabes ens og transparente vilkår i Europa, og at danske værfter ligestilles med andre værfter i EU.

Skibsværftsforeningens høringssvar ligger på linie med Lindøs.

CO-industri finder det i sit høringssvar vigtigt, at EU gennem midlertidige modforanstaltninger forsvarer sin skibsværftsindustri indtil EU's klage til WTO er afgjort.

Det anføres videre, at CO-industri er imod statsstøtte til skibsbygningssektoren under forudsætning af fair konkurrenceforhold på det internationale skibsbygningmarked, hvilket ikke er situationen for nærværende.

Under forudsætning af justeringer i den tekniske udformning af forslaget kan CO-industri derfor støtte Kommissionens forslag, forudsat dette ikke medfører skævvridning af konkurrencen internt i EU.

Danmarks Rederiforening udtaler sig imod sammenkædning af anlæg af en sag i WTO med samtidig vedtagelse af modforanstaltninger, mod vedtagelse af fornyet støtte i sig selv og udtrykker betænkeligheder ved det tekniske indhold.

6. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Såfremt EU beslutter at forlænge driftsstøtten, og hvis Danmark vil yde danske værfter driftsstøtte på linie med værfter i det øvrige EU, vil det have betydelige statsfinansielle konsekvenser afhængig af støtteniveauet og den administrative kompleksitet i forslaget. Der skal i givet fald gennemføres ny lovgivning om administrationen, og tilvejebringes bevillingshjemmel.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Eventuel genindførelse af midlertidig statsstøtte vil næppe isoleret set på afgørende vis ændre konkurrenceforholdet mellem danske og koreanske værfter og dermed næppe få afgørende betydning for fastholdelsen af danske arbejdspladser.

8. Tidligere forelæggelse for Europaudvalget

Sagen er nævnt til orientering for udvalget forud for rådsmøderne (generelle anliggender) den 14. juli og 8. oktober 2001, hvor udvalget samtidig modtog notater.

7a. Bæredygtig udvikling. Status for arbejdet om opfølgning på konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Göteborg

Resumé

Der er ikke lagt dokumenter til dette punkt. Flere af konklusionerne fra topmødet i Göteborg er relevante for erhvervspolitikken. Bæredygtighed i erhvervspolitikken drøftes i en arbejdsgruppe i Kommissionsregi.

Topmødet inviterede Rådet til at afslutte og yderligere udvikle sektorstrategierne for integration af miljø i de relevante politikområder og præsentere resultaterne inden forårstopmødet i 2002.

1. Baggrund og indhold

På topmødet i Göteborg blev man enig om en strategi for bæredygtig udvikling og tilføjede en miljødimension til Lissabon-processen. Topmødets konklusioner om bæredygtig udvikling skal følges op i de enkelte rådsformationer.

Topmødet udpegede fire områder som prioriterede områder: Klimaændringer, transport, offentlig sundhed og naturressourcer.

Både i topmødekonklusionerne og i Kommissionens meddelelse om en EU-strategi for bæredygtig udvikling er der flere udtalelser med relation til erhvervspolitikken.

- Af konklusion 21 fremgår det, at klare og stabile mål for bæredygtig udvikling vil give betydelige økonomiske muligheder. Der er mulighed for en ny bølge af teknologisk innovation og investeringer, som kan give vækst og beskæftigelse. Det Europæiske Råd inviterer erhvervslivet til at tage del i udviklingen og gøre større brug af nye miljøvenlige teknologier inden for f.eks energi og transport.

- I konklusion 25 annonceres en kommende rapport fra Kommissionen, der skal vurdere, hvordan miljøteknologi kan fremme vækst og beskæftigelse.

- Af konklusion 31 fremgår, at EU's Integreerede Produkt Politik, som sigter mod at reducere ressourceforbrug og miljøvirkningen af affald skal implementeres i samarbejde med erhvervslivet.

Topmødet inviterede desuden Rådet til at afslutte og yderligere udvikle sektorstrategierne for integration af miljø i de relevante politikområder og præsentere resultaterne inden forårstopmødet i 2002.

Rådet (Industri) vedtog i maj 2001 rådskonklusioner om en strategi for integration af bæredygtig udvikling i EU's erhvervspolitik. Rådet har her forpligtet sig til at gøre status for fremskridtene som et fast punkt på rådets dagsorden.

Der blev i forhandlingerne om rådskonklusionerne i maj opnået enighed om at lægge en del af den videre fremdrift mod en strategi for integration af miljø og bæredygtig udvikling i gruppen af nationale generaldirektører på det erhvervs-politiske område (den Erhvervspolitiske Gruppe). Danmark har i denne gruppe fået tilslutning til, at der skal nedsættes en særlig arbejdsgruppe om bæredygtighed i erhvervs politikken. Denne arbejdsgruppe har holdt sit første møde i oktober.

Der er ikke fremsendt baggrundspapir for dette informationspunkt på det kommende rådsmøde. Det forventes, at der vil blive orienteret om nedsættelse af arbejdsgruppen om bæredygtig udvikling i erhvervs politikken. Endvidere vil der formentlig blive orienteret om konkrete initiativer som handel med co2 kvoter, affaldshåndtering og kemikalier. Disse områder behandles også i Miljørådet.

2. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig om punktet.

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Da der er tale om et informationspunkt, har det ikke konsekvenser for Nærheds- og proportionalitets princippet.

4. Gældende dansk ret

Da der er tale om et informationspunkt, har det ikke konsekvenser for gældende dansk ret.

5. Høring

Informationspunktet har ikke været i høring.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Da der er tale om et informationspunkt, har det ikke lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Informationspunktet har ikke samfundsøkonomiske konsekvenser.

8. Tidligere forelæggelse i Europaudvalget

Rådskonklusioner fra Rådet (Industri) om en strategi for integration af bæredygtig udvikling i EU's erhvervs politik har været forelagt Europaudvalget i maj 2001.

7b. Kommissionens hvidbog om fællesskabets kemikaliepolitik - KOM(2001) 88 endelig.

Resumé

Kommissionen fremlagde den 28. februar 2001 sin hvidbog om en strategi for en ny kemikaliepolitik. Et væsentligt punkt i hvidbogen er et forslag om et enhedssystem, der fremover vil sikre den samme procedure for nye og eksisterende kemiske stoffer.

På Rådsmødet (miljø) den 7.- 8. juni 2001 blev der vedtaget rådskonklusioner.

Hvidbogen har endnu ikke været behandlet i Europa-Parlamentet.

Hvidbogen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, økonomiske eller administrative konsekvenser. Hvidbogen ændrer ikke beskyttelsesniveauet i Danmark eller EU. Indvirkningen herpå vil afhænge af de kommende direktivforslag.

1. Status

Kommissionen offentliggjorde den 28. februar 2001 sin hvidbog om strategi for en ny kemikaliepolitik.

Grundnotat om hvidbogen er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 12. marts 2001 forud for samråd om sagen i Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg den 14. marts 2001.

Hvidbogen har endnu ikke været behandlet i Europa-Parlamentet.

På Rådsmødet (miljø) den 7. - 8 juni blev der vedtaget rådskonklusioner.

Kommissionen har nu nedsat en række arbejdsgrupper med deltagelse fra medlemslandene med henblik på en konkret implementering af ny kemikaliereregulering.

På rådsmødet (miljø) den 29. oktober oplyste Kommissionen, at nye forslag til direktiver m.v. kunne forventes i foråret 2002.

Formandskabet har sat punktet på dagsordenen med henblik på præsentation.

2. Formål og indhold

Kommissionen anfører, at kemikaliestrategien har en bæredygtig udvikling som overordnet målsætning og opstiller en række mål, der skal opfyldes,

mhp at realisere en bæredygtig udvikling af Fællesskabets kemikaliepolitik og den kemiske industri inden for det indre marked:

- Beskyttelse af sundhed og miljø
- Fastholdelse og forbedring af konkurrenceevnen i EU's kemiske industri
- Større gennemsækelighed for forbrugere
- Tættere tilknytning til internationale bestræbelser
- Fremme af tests uden forsøgsdyr
- Overensstemmelse med EU's internationale forpligtelser ifølge WTO.

I hvidbogen angives en række tiltag, der skal tilvejebringe strategiens målsætninger:

◆ REACH-systemet

Det nuværende system for kemikalier skelner mellem "eksisterende stoffer" d.v.s. alle stoffer, der er meddelt som værende på markedet i september 1981 og "nye stoffer", d.v.s. stoffer, der er markedsført efter dette tidspunkt

Kommissionen foreslår, at eksisterende og nye stoffer skal være omfattet af samme procedure i et enhedssystem. Det nuværende system for nye stoffer bør revideres så det bliver mere effektivt og de reviderede forpligtelser bør udvides til også at omfatte eksisterende stoffer.

Det foreslåede system benævnes REACH. Navnet er et akronym for Registration, Evaluation and Autorisation of Chemicals (oversat til dansk med registrering, vurdering og godkendelse af kemiske stoffer).

Hvidbogen regner med en overgangsperiode på 11 år for de mange eksisterende stoffer som ikke tidligere er blevet undersøgt, så alle stoffer behandles ens fra 2012.

Ved registrering forstås, at producenten eller importøren har pligt til at fremsende et dossier med grundlæggende oplysninger til en central myndighed, der registrerer disse oplysninger i en database. Dossieret skal indeholde oplysninger om stoffets identitet, påtænkte anvendelser, forventet produktion/import, forslag til klassificering og mærkning, sikkerhedsdatablad, foreløbig risikovurdering og forslag til risikohåndteringsforanstaltninger; d.v.s. forslag til begrænsning af den konstaterede risiko forbundet med stoffet. Kravet skal gælde for alle stoffer, der produceres eller importeres i mængder over 1 tons pr. producent/importør pr. år. Kommissionen regner med, at ca. 30.000 stoffer vil skulle registreres i en central database.

Myndighederne skal foretage en vurdering af de indsendte oplysninger for alle stoffer, der produceres over 100 tons pr. producent/importør pr. år. Myndighederne kan vurdere stoffer, der produceres eller importeres i mindre mængder, hvis der er tale om problematiske stoffer. Vurderingen inde-

bærer, at myndighederne foretager en nøje gennemgang af de oplysninger producenten/importøren har indsendt, og at de træffer afgørelser om stofspecifikke undersøgelsesprogrammer. Kommissionen regner med at det drejer sig om i alt ca. 5.000 stoffer.

Godkendelse indebærer, at myndighederne skal give en specifik tilladelse før særligt problematiske stoffer kan bruges til nærmere angivne formål, som beviseligt er sikre. I hvidbogen er de særligt problematiske stoffer defineret som CMR-stoffer (substances classified as carcinogens, mutagens or toxic to reproduction) og POP-stoffer (persistent organic pollutants), d.v.s. kræftfremkaldende, mutagene og reproduktionsgiftige stoffer og de persistente organiske forbindelser, som er omfattet af Stockholm-konvention (firbud mod en række POP-stoffer). Der er i dag 12 POP-stoffer og ca. 1.350 CMR-stoffer

◆ Tidsplan for eksisterende stoffer

REACH-systemet skal indføres trinvist, så de eksisterende stoffer gradvist føres ind i det nye system. De stoffer der produceres eller importeres i størst mængder, eller som er særligt farlige, skal registreres først.

Mængde i tons pr. producent pr. år	Seneste år for registrering
>1.000	2005
100 – 1.000	2008
10 – 100	2012
1 – 10	

Tilsvarende trinvis indførelse følges også med hensyn til undersøgelse af de eksisterende stoffer.

Mængde i tons pr. producent pr. år	Seneste år for undersøgelse og vurdering
>1.000	2010
100 – 1.000	2012
10 – 100	Ingen tidsgrænse
1 – 10	

◆ Viden om kemiske stoffer

Kravene til de undersøgelser af stoffet, som industrien skal gennemføre i forbindelse med registrering og myndighedernes vurdering afhænger af salgsmængden – jo større mængde der produceres eller importeres, jo flere undersøgelser skal foretages.

Basisniveauet er mellem 10 – 100 tons pr. producent/importør pr. år; under det niveau kræves færre oplysninger, mens der over dette niveau kræves flere oplysninger. Dette er en lempelse i forhold til de krav, der i dag gælder for anmeldelse af nye stoffer – her er basisniveauet 1 – 10 tons, og der kræves visse oplysninger allerede fra 10 kg pr producent/importør pr. år.

De økonomiske omkostninger ved udarbejdelse af disse undersøgelser vurderes - alt efter undersøgelseskravene - at ligge fra 85.000 EURO pr. stof for de "mildeste" undersøgelseskrav, mens de skarpeste krav formodes at ligge på 325.000 EURO pr. stof. Det vurderes, at det vil koste omkring 2,1 mia. EURO over en periode på 11 år at tilvejebringe de nødvendige oplysninger for de pågældende stoffer.

Såfremt der er behov for at stoffer, som ikke falder under godkendelsesordningen – dvs. alle andre end de ca. 1.350 CMR- og POP-stoffer – forbydes eller begrænses, anbefaler hvidbogen en hurtigere procedure for fastlæggelse af risikobegrænsende foranstaltninger end under det tidligere system. Heri ligger bl.a., at industrien får ansvaret for at udarbejde en foreløbig risikovurdering af stoffet, og at risikovurderingerne gøres mere målrettede, til forskel fra i dag hvor myndighederne skal udarbejde en fuldstændig risikovurdering. Ifølge hvidbogen vil denne opgave være mere overkommelig end hidtil, da der på grund af registreringen allerede foreligger væsentlige oplysninger.

For så vidt angår en evt. efterfølgende regulering af stoffer under risikovurdering foreslår hvidbogen, at såfremt en producent ikke afleverer oplysninger om et konkret stof inden for en given frist, kan Kommissionen forelægges sagen med en anbefaling om at anvende forsigtighedsprincippet, hvilket kan føre til en anbefaling af et totalforbud for det pågældende stof.

Hvidbogen anfører videre, at der ved frembringelse af viden om kemikalier, skal tages højde for rådets direktiv om dyreforsøg. Ifølge direktivet skal dyreforsøg erstattes med alternative videnskabeligt tilfredsstillende forsøg, som ikke gør brug af forsøgsdyr, eller anvender færre forsøgsdyr eller mindsker smerten på forsøgsdyr. For at mindske antallet af dyreforsøg foreslår hvidbogen bl.a., at de eksisterende stoffer - om muligt - grupperes for at minimere undersøgelserne, og at undersøgelseskravene i forhold til de enkelte stoffer skræddersyes i forhold til selve stoffet.

Hvidbogen fastslår, at for stoffer der er langsomt nedbrydelige, ophobes i levende organismer og er giftige (PBT) (persistente, bioakkumulerbare og giftige) eller meget langsomt nedbrydelige og i særlig grad ophobes i organismer (VPVB) (meget persistente, meget bioakkumulerbare) er der et behov for yderligere forskning, før der kan udvikles kriterier for undersøgelser

af disse stoffer. Kommissionen vil senere bestemme hvordan stoffer med disse egenskaber skal behandles.

Kommissionen anfører, at kemikalier i importerede produkter ikke er omfattet af strategien. Derfor foreslås det, at der nedsættes en arbejdsgruppe, som skal se på problemstillingerne vedrørende kemiske stoffer, der markedsføres som bestanddel af varer som f.eks. legetøj eller tekstiler.

◆ **Industriens rettigheder og ansvar**

Ansaret for sikkerheden i forbindelse med stofferne placeres på industrien, som bliver ansvarlig for at fremskaffe viden om kemikalierne. Dette gælder også for "downstream brugere", dvs. formulatorene/de professionelle brugere, som skal gennemføre undersøgelser og risikovurderinger, hvis deres anvendelse er anderledes end den producenten havde forudset.

◆ **Klassificering og mærkning**

Da visse konkrete egenskaber - kræftfremkaldende, mutagene og reproductionstoksiske (CMR) - kræver en særlig risikohåndtering, anbefaler hvidbogen, at myndighederne alene fokuserer på de vigtigste farlige egenskaber.

◆ **Administration af (REACH) systemet**

I forbindelse med REACH-systemets administrering anbefaler hvidbogen, at der oprettes en central enhed, som skal forvalte systemet og yde teknisk og videnskabelig bistand. Kommissionen peger på, at det kan ske ved, at Det Europæiske Kemikaliebureau (ECB) udvides.

Myndighederne skal stort set bevare deres nuværende ansvar. Medlemslandenes myndigheder vil få det kollektive ansvar med at registrere og vurdere stofferne, og der lægges i hvidbogen op til at arbejdsbyrden med de registrerede stoffer fordeles mellem landene.

Der peges i hvidbogen på, at omkostningerne med administration af REACH-systemet kan finansieres gennem en gebyrordning.

◆ **Information til offentligheden**

Hvidbogen foreslår, at alle relevante parter og den øvrige offentligheden skal have adgang til de ikke-fortrolige oplysninger, der er modtaget i forbindelse med registreringen af stofferne. Herudover skal brugervenligheden af oplysninger sikres, blandt andet ved letlæselige sammenfatninger af oplysningerne omkring stofferne.

◆ **Implementering og håndhævelse**

Hvidbogen foreslår, at Kommissionen tager kemikaliestrategien op til revision når den nye lovgivning er gennemført. Herudover foreslår hvidbogen at

der dannes et netværk mellem medlemsstaternes og ansøgerlandenes kontrolmyndigheder med henblik på erfaringsudveksling.

Rådskonklusioner.

På Rådsmødet (miljø) den 7. – 8 juni 2001 blev der vedtaget rådskonklusioner med følgende indhold:

Rådet *støtter* REACH-enhedssystemet.

Rådet *anerkender* at formålet med kemikaliepolitikken skal være at bidrage til bæredygtig udvikling; at generationsmålet skal holdes og at forsigtighedsprincippet og bæredygtig udvikling er væsentlige elementer i den nye politik. Industrien skal have ansvar for at skaffe viden om kemikalierne og foretage risikovurderinger. Rådet anerkender også at kemikaliepolitikken skal sikre det indre markeds funktion og at innovation i forhold til nye stoffer skal sikres.

Rådet *understreger* at information skal gives til alle brugere; at dyretest skal begrænses mest muligt; at der er en generel forpligtelse på industrien til at være ansvarlig for sikkerheden i forhold til stofferne og at stoffer ikke må markedsføres hvis ikke de krævede oplysninger ikke er leveret. Det understreges desuden at tidsskemaerne for registrering af stofferne udbygges og at Kommissionen skal undersøge og fremsætte et forslag inden udgangen af 2001 om hvordan produkter kan blive omfattet i systemet.

På den baggrund *opfordrer* Rådet bl.a. Kommissionen til at foreslå yderligere tidsterminier for evalueringen af de eksisterende kemikalier for at sikre at generationsmålet kan holdes; at undersøge om datakravene for stoffer som bruges i mængder under 10 tons er tilstrækkelige; at undersøge hvordan PBT og VPVB-stoffer hurtigst muligt inkluderes i autorisationsordningen; og at undersøge om der er behov for en revision eller "peer review"-funktion af de risikovurderinger, som industrien skal udarbejde.

3. Nærhedsprincippet & proportionalitetsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet eller proportionalitetsprincippet da disse ikke er relevante i forhold til en hvidbog. Regeringen vurderer ligeledes, at hvidbogen ikke har konsekvenser for nærhedsprincippet & proportionalitetsprincippet.

4. Konsekvenser for Danmark

Hvidbogen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, økonomiske eller administrative konsekvenser. Hvidbogen ændrer ikke beskyttelsesniveauet i Danmark eller EU. Indvirkningen herpå vil afhænge af de kommende direktivforslag.

5. Høring

Inden den endelige tekst forelå har hvidbogen været forelagt miljøspecialudvalget den 14. februar 2001. Økologisk råd fremførte her, at en undergrænse for revurdering af kemikalier på et ton var for høj, og at undergrænser ikke alene skulle omfatte den producerede mængde men også den importerede. Dansk Industri har fremført følgende generelle synspunkter: At kemikalier bør vurderes på deres egentlige sundhedsskadelige effekter og ikke på deres indre eller iboende effekt, som DI finder at Kommissionen lægger op til samt, at den nye strategi ikke bør skabe nye bureaukratiske barrierer for virksomhederne.

Efter hvidbogens fremkomst har sagen været sendt i høring i miljøspecialudvalget ligesom hvidbogen har været sendt i høring i en bredere kreds af interessenter.

Nedenfor er kortfattet skitseret samtlige indkomne bemærkninger.

Landbrugsrådet og Forsikring & Pension har ingen bemærkninger til hvidbogen.

Kommunernes Landsforening bakker overvejende op omkring REACH systemet, men finder det betænkeligt, at nye og eksisterende stoffer først behandles ens fra 2012. Endvidere peger foreningen på, at listen over særligt problematiske stoffer skal udbygges med PBT-stoffer (Persistente, Bioakkumulerbare og Toksiske).

Plastindustrien i Danmark vedkender behovet for registrering og risikostyring af kemiske stoffer under hensynstagen til konkurrenceevnen. Branchen støtter, at man i første omgang koncentrerer sig om CMR og POP stoffer for så vidt angår godkendelsesproceduren, da dette ville sikre et pragmatisk system. Branchen mener, at der bør strammes op omkring kravene til importerede stoffer og opfordrer til intensiveret globalt samarbejde omkring undersøgelsen af de kemiske stoffer. Samtidig opfordres til, at politikken effektivitet – herunder REACH – løbende vurderes. Branchen mener, at alle stoffer bør være omfattet af en form for registrering, men anser samtidig tidsplanen som værende meget optimistisk.

SPT (brancheorganisation for sæbe, parfume og teknisk kemiske produkter) støtter overvejende strategien, men understreger behovet for en realistisk tidsplan.

Landsorganisationen Danmark mener, at forbrugerprodukter og kemikalier i varer skal indgå i strategien uanset om de er importerede fra 3. lande. Endvidere peges der på, at tidsplanen ikke er tilstrækkelig ambitiøs og, at computerbaseret screening bør indføres. Samtidig ønsker organisationen, at mængdegrænsen på 1 tons sænkes eller afskaffes for så vidt angår registre-

ringspligt og, at godkendelsesordningen udvides til at omfatte PBT-, VPVB- (very persistent, very bioaccumulable) og hormonforstyrrende stoffer. Endvidere ønskes, at allergifremkaldende stoffer omfattes af strategien. Organisationen peger på vigtigheden af, at industriens data vurderes af uafhængige eksperter, og at dette finansieres med en afgift på alle farlige stoffer. Organisationen støtter hvidbogens hensigt om bedre information til offentligheden om kemikalier.

NOAH mener, at der bør ske en betingelsesløs udfasning af stoffer, der akkumuleres i miljø og mennesker. Samtidig mener NOAH, at hvidbogen ikke tager hånd om hormonforstyrrende stoffer og kemikalier importeret via produkter. NOAH efterlyser en udbyggelse af substitueringskravet og en præcisering om de oplysninger, der er tilgængelig for offentligheden.

DTC (*Dansk Toksikologisk Center*) anfægter hvidbogens 1 tonsgrænse for registrering. Samtidig peges der på behovet for at anvende allerede eksisterende data ved vurderingen af stofferne.

Danmarks Naturfredningsforening, Det Økologiske Råd og Forbrugerrådet giver i et fælles høringsbrev udtryk for, at hvidbogen ikke giver en klar tilslutning til, at farlige kemikalier skal være udfaset inden 2020 og ej eller en tilslutning til forsigtighedsprincippet. Dernæst savner organisationerne, at strategien ikke forholder sig til importerede produkter, og finder registreringsgrænsen på 1 tons betænkelig. Herudover ønskes, at samtlige stoffer vurderes. Der opfordres til, at alle almindelige forbrugsvarer og produkter bør advarselsmærkes, hvis de indeholder uønskede stoffer. Organisationerne mener, at begrebet "autorisation" i REACH-systemet skal ændres til "dispensation".

Forbrugerrådet har suppleret det fælles høringssvar med et særskilt svar, hvori der efterlyses et forbud mod CMR-, hormonforstyrrende, persistente, bioakkumulerbare og stærkt allergene stoffer uanset, hvilke mængder de bruges i. Herudover forholder Rådet sig til de enkelte afsnit i hvidbogen.

Det Økologiske Råd har ligeledes sendt et supplerende høringssvar, hvor de peger på mulighederne for at vurdere stoffer ved hjælp af computerbaserede vurderinger. Herudover opfordres til gruppeklassificering af stoffer på baggrund af vurdering af et enkelt stof i en veldefineret gruppe.

Danmarks Naturfredningsforening har ligeledes forholdt sig til strategiens enkelte forslag.

Dansk Industri støtter hvidbogens prioritering af CMR- og POP-stoffer, da en sådan begrænsning vil medvirke til opbygningen af et effektivt system. REACH støttes ligeledes, om end strategiens tidsfrister vurderes som meget

ambitiøse. DI støtter hvidbogens henvisning til internationalt samarbejde, og lægger vægt på at man bruger den viden man allerede har indsamlet på konkrete stoffer. Endelig påpeges forholdet, at strategien ikke omfatter importerede varer.

Handelskammeret peger – som repræsentant for downstream users – at der ved forpligtigelserne som hvidbogen måtte afstedkomme skal tages højde for, at downstream users ofte er små virksomheder med begrænset faglig kemisk kapacitet. Kammeret mener, at man ved pålæg om kemikaliers anvendelsesområde, skal holde sig for øje, at innovation kan være afstedkommet af anden anvendelse. Der gives udtryk for, at man ved vurderingen af stoffer tager højde for allerede eksisterende data. Kammeret efterlyser muligheden for at holde kommercielt essentielle data fortrolige. Overordnet ønsker kammeret en halvvejsvaluering af politikken.

Danske Vandværkers Forening mener at tidsfristen for registrering af stoffer er for uambitiøs og, at kravet på 100 tons for at udløse en vurdering af et stof er uacceptabel. Foreningen finder det uacceptabelt, at kravene til kemikalierne afgøres med afsæt mængdeopgørelser baseret på den enkelte producent / leverandør, fremfor den samlede mængde. Industrien bør have ansvaret for en foreløbig risikovurdering, og såfremt industrien ikke fremkommer med de nødvendige oplysninger forbydes stoffet. Endelig ønsker foreningen, at persistente og akkumulerbare stoffer omfattes af forsigtighedsprincippet og midlertidig forbydes eller pålægges restriktioner.

Københavns Kommune, Miljøkontrollen mener, at det er industriens ansvar kun at anvende stoffer, for hvilke der foreligger data og at ansvaret fordeles over hele fremstillingskæden (downstream users). Endvidere anses screeningsmodeller til selvklassificering som et godt værktøj, og at dataadgangen til stofferne skal sikres. Endvidere ønskes begrebet "autorisation" erstattet med "dispensation med tidsbegrænsning." Miljøkontrollen finder, at forsigtighedsprincippet anvendelse i strategien er utilstrækkelig i forhold til Europarådets resolution om emnet

6. Tidligere forlæggelse i Europaudvalget:

Grundnotat om hvidbogen er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 12.marts 2001 forud for samråd om sagen i Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg den 14. marts 2001.

7c. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om handel med klimagasser. KOM (2001)581

Resume

Kommissionen udsendte den 23/10 2001 ovennævnte forslag. Forslaget har hjemmel i artikel 175(1) i traktaten og skal derfor vedtages af Rådet med kvalificeret flertal efter proceduren om fælles beslutningstagen i artikel 251 i TEF.

Kommissionen anfører, at forslagens formål er at bidrage til en kost-effektiv nedbringelse af EU's udledning af drivhusgasser og herigennem bidrage til, at EU kan opfylde sine forpligtelser i forhold til United Nations Framework Convention on Climate Change og Kyoto-protokollen.

1. Status

Kommissionen udsendte den 23/10 2001 ovennævnte forslag. Forslaget har hjemmel i artikel 175(1) i traktaten og skal derfor vedtages af Rådet med kvalificeret flertal efter proceduren om fælles beslutningstagen i artikel 251 i TEF.

Kommissionen udsendte i marts 2000 en grønbog om emissionshandel. Folketingets Europaudvalg behandlede grønbogen den 25. oktober 2000. Direktivudkastet har ikke tidligere været drøftet i Folketingets Europaudvalg.

Europaparlamentet har endnu ikke udtalt sig om forslaget.

Formandskabet har sat punktet på dagsordenen med henblik på præsentation.

2. Formål og indhold

Kommissionen anfører, at forslagens formål er at bidrage til en kost-effektiv nedbringelse af EU's udledning af drivhusgasser og herigennem bidrage til, at EU kan opfylde sine forpligtelser i forhold til United Nations Framework Convention on Climate Change og Kyoto-protokollen.

Forslaget indebærer i hovedtræk:

1. At der fra 1. januar 2005 indføres absolutte grænser på de enkelte virksomheders udledning af drivhusgasser, i starten CO₂.
2. At en række virksomheder inden for el-, varme-, olieraffinering, metal-, mineral-, glas-, masse- og papirindustrien - over en vis minimumsstørrelse - omfattes.
3. At udstedelse af udledningstilladelser baseres på en national plan, godkendt af EU.

4. At fordeling af udledningstilladelser i perioden 2005-2007 foretages af medlemsstaterne, underlagt de almindelige statsstøtteregele.
5. At fordeling af udledningstilladelser fra 2008 foretages efter en kommende fælles EU-metode.
6. At udledningstilladelser kan handles.
7. At kontrol med udledningstilladelser og emissioner skal baseres på en kommende fælles EU-metode.
8. At en virksomhed, der overskrider sin udledningstilladelse skal betale en afgift på 50 Euro pr. ton CO₂ før 2008 og 100 Euro pr. ton CO₂ efter 2008; alternativt det dobbelte af markedsprisen på en ton CO₂.
9. At medlemslandene skal etablere nationale registre over udledningstilladelser og udledninger.
10. At medlemslandene skal vedtage den nødvendige nationale lovgivning senest 31/12 2003.

3. Nærhedsprincippet & proportionalitetsprincippet

Kommissionen anfører, at forslaget afbalancerer hensynet til fælles spille-regler for det indre marked med hensynet til størst mulig national frihed til fastlæggelse af kvoter. Samtidigt anser Kommissionen forslaget for at være så enkelt som det er muligt, hvilket sikrer stor effektivitet i forhold til en situation, hvor de enkelte lande lavede hver deres ordning og herefter forsøgte at hægte dem sammen.

Kommissionen er derfor af den opfattelse, at forslaget er afbalanceret m.h.t. enkelhed, effektivitet, nærhed, proportionalitet og gennemskuelighed.

Regeringen er enig i disse betragtninger.

4. Konsekvenser for Danmark

Lovgivningsmæssige konsekvenser: Danmark har som det første land i Verden en lovgivning om emissionshandel (Lov 376 af 2. juni 1999 om CO₂-kvoter for elproduktion). Direktivforslaget vil dog medføre ændring af lovgivningen på en række punkter samt formentlig udstedelse eller ændring af bekendtgørelser. Behovet for ændringer i lovgivningen skyldes blandt andet:

- at de danske kvoter kun er fastsat til og med 2003;
- at den danske ordning kun omfatter elsektoren;
- at den nuværende måde at fordele kvoter på antageligt ikke kan videreføres uændret i ny lovgivning;
- at den nuværende strafafgift er væsentligt mindre end den af EU foreslåede;
- at der er behov for at uddybe reglerne i forhold til international emissionshandel.

Økonomiske og administrative konsekvenser: Forslaget medfører en begrænsning i de omfattede virksomheders ret til at udlede drivhusgasser og har dermed økonomiske konsekvenser for virksomhederne. Forbrugerpriserne for bl.a. el vil formentlig stige (i EU generelt) som følge af omkostninger til reduktion af drivhusgasudledning eller køb af udledningstilladelser. I og med at Danmark p.t. er det eneste land med kvoter på elproduktion, vil et EU-system medføre en forbedring af de danske elproducenters konkurrenceevne i forhold til de europæiske konkurrenter.

Ved tildeling af udslipstilladelser skal der tages stilling til, om tilladelse skal uddeles gratis eller om de skal auktioneres. Dette vil have forskellige økonomiske konsekvenser for virksomhederne. Direktivudkastet forholder sig ikke eksplicit til dette valg.

Handel med emissioner vurderes at være et alternativ til afgifter, og direktivet vil således få konsekvenser for den nuværende CO₂-afgift for industrien og for afgifterne på varmeproduktion.

Der vil være et begrænset forbrug af personaleressourcer i staten (i den gældende lov er afsat 3 årsværk). Amter og kommuner vil kun blive påvirket i den udstrækning amtslige eller kommunale virksomheder bliver omfattet af emissionshandel.

Beskyttelsesniveau: Forslaget vurderes at have en positiv indvirkning på beskyttelsesniveauet såvel i Danmark som i EU under ét.

5. Høring

Forslaget er i høring hos knap 60 interessenter med høringsfrist den 20. november 2001. Der foreligger endnu ikke en samlet overisgt over høringssvarene.

7d. Kommissionens kommende direktivforslag om erstatningsansvar for miljøskader

Resumé

Kommissionen offentliggjorde den 9. februar 2000 en hvidbog om erstatningsansvar for miljøskader.

I hvidbogen redegør Kommissionen for sine overvejelser om formålet med et miljøerstatningsansvar og for hvilke typer miljøskader, der bør være omfattet heraf. Det angives, hvilke hovedelementer en eventuel EU-regulering om miljøerstatningsansvar bør indeholde, ligesom det drøftes, hvilken form en eventuel regulering bør have.

Hvidbogen har været i høring, og regeringen fremsendte den 11. juli 2000 sit høringssvar til Kommissionen.

Til brug for det videre arbejde med direktivforslaget udsendte Kommissionen den 25. juli 2001 et arbejdspapir om et direktiv om forebyggelse og genopretning af betydelige miljøskader, som redegør for de principper, som et kommende direktiv forventes at bygge på.

Der vil efter arbejdspapiret være objektivi ansvar for miljøskader, der forvoldes ved visse særligt farlige eller forureningstruende aktiviteter, som i forvejen er reguleret af EU-regler. For skader på biodiversiteten, der er forårsaget af andre aktiviteter, vil der gælde et culpaansvar (dvs. ansvar hvis man har handlet forsætligt eller uagtsomt).

Den ansvarlige driftsherre vil få pligt til at forebygge og genoprette miljøskader. Medlemsstaterne skal endvidere sikre forebyggelse og genopretning, hvis f.eks. driftsherren ikke reagerer, ikke kan identificeres eller ikke kan betale.

Regeringen har den 21. september 2001 fremsendt sit høringssvar om arbejdspapiret til Kommissionen.

Direktivforslaget er endnu ikke fremsat, men det forventes, at forslaget i det væsentlige vil bygge på principperne i Kommissionens arbejdspapir fra den 25. juli 2001. Forslaget er efter ønske fra Storbritannien og Tyskland sat på den foreløbige dagsorden for rådsmødet (energi/industri) den 4.-5. december 2001.

I notatet redegøres der for indholdet af Kommissionens arbejdspapir, for gældende dansk ret på området samt for hovedindholdet af de modtagne høringssvar vedrørende hvidbogen. Notatets punkt 3 og 6 er uændrede i forhold til det aktuelle notat om hvidbogen, der blev sendt til Europaudvalget

den 8. december 2000. Ændringer i forhold til dette aktuelle notat er markeret med kursiv.

Afhængig af, hvordan et direktiv i givet fald udformes, vil det kunne have lovgivningsmæssige konsekvenser, navnlig på miljøerstatningslovens og jordforureningslovens område.

1. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde den 9. februar 2000 en hvidbog om erstatningsansvar for miljøskader.

Hvidbogen blev præsenteret af Kommissionen på rådsmødet (miljø) den 30. marts 2000, og Rådet havde en orienterede debat om hvidbogen.

Hvidbogen har været sendt i høring hos en bred kreds af interessenter, og regeringen fremsendte den 11. juli 2000 sit høringssvar til Kommissionen.

På rådsmødet (miljø) den 10. oktober 2000 blev der kort orienteret om status for arbejdet med hvidbogen. Kommissionen oplyste i den forbindelse, at man agter at fremlægge et forslag til direktiv inden udgangen af 2001.

På rådsmødet (miljø) den 18.-19. december 2000 redegjorde Kommissionen for de indkomne høringssvar om hvidbogen, og Rådet havde en orienterende drøftelse på baggrund af et dokument fra formandskabet.

Kommissionen udsendte den 25. juli 2001 et arbejdspapir om et direktiv om forebyggelse og genopretning af betydelige miljøskader. Der blev den 7. september 2001 afholdt et uformelt møde mellem Kommissionen og repræsentanter fra medlemslandene samt EØS-landene, hvor det bl.a. blev oplyst, at arbejdspapiret er udarbejdet i Kommissionens miljøgeneraldirektorat (DG XI), men ikke er godkendt af kommissærerne. Regeringen fremsendte den 21. september 2001 sit høringssvar til Kommissionen.

Direktivforslaget er endnu ikke fremsat, men det forventes, at forslaget i det væsentlige vil bygge på principperne i Kommissionens arbejdspapir fra den 25. juli 2001. Forslaget er efter ønske fra Storbritannien og Tyskland sat på den foreløbige dagsorden for rådsmødet (energi/industri) den 4.-5. december 2001.

2. Arbejdspapirets indhold

I arbejdspapiret redegør Kommissionen for de principper, som et kommende forslag til direktiv om forebyggelse og genopretning af betydelige miljøskader ("directive on prevention and restoration of significant environmental damage") forventes at bygge på.

I arbejdspapiret fastlægges begrebet "betydelig miljøskade" ("significant environmental damage" (SED)) som:

- Skader, der negativt påvirker biodiversiteten, dvs. den gunstige bevaringsstatus for områder og arter omfattet af habitatdirektivet og direktivet om vilde fugle (Natura 2000-områderne) samt områder beskyttet i henhold til nationale regler.
- Forurening af vand, der er omfattet af vandrammedirektivet, og som bevirker, at vandkvaliteten forringes fra ét kvalitetsniveau til et andet.
- Forurening af de to nævnte typer samt jordforurening, der forårsager alvorlig skade på menneskers sundhed.

Der vil være objektivt ansvar for miljøskader, der forvoldes af aktiviteter, som fremgår af et bilag til direktivet. Bilaget vil indeholde henvisninger til eksisterende EU-regler på miljøområdet. Kommissionen har den 11. september 2001 fremsendt et udkast til bilag, der henviser til en række gældende EU-direktiver.

For skader på biodiversiteten, der er forårsaget af andre former for aktiviteter, vil der gælde et culpaansvar.

Direktivet vil respektere internationale aftaler om erstatning for skader forårsaget ved olieforurening.

Ansaret påhviler driftsherren, dvs. den, der kontrollerer den skadevoldende aktivitet ("operator"). Hvis aktiviteten kræver offentlig godkendelse, anses også den, der er indehaver af godkendelsen, for driftsherre.

Hvis en skade er forvoldt af flere skadevoldere, er disse solidarisk ansvarlige. med mindre en skadevolder kan bevise, at den aktivitet, som han kontrollerer, alene har forvoldt en del af skaden. Den fysiske eller juridiske person, der kontrollerer en juridisk person, der er ansvarlig for en miljøskade, vil i visse tilfælde også være ansvarlig for skaden (hvis der foreligger culpa). Kreditgivning til virksomheder mv. udløser ikke i sig selv et medansvar for en miljøskade.

Driftsherren vil få en generel pligt til at forebygge miljøskader. Hvis der sker en miljøskade, er den ansvarlige driftsherre forpligtet til at tage skridt til genopretning af skaden, og medlemsstaterne skal sikre, at denne pligt bliver opfyldt. Hvis driftsherren ikke reagerer på en opfordring om at genoprette skaden, skal medlemsstaterne selv iværksætte dette for driftsherrens regning.

I tilfælde af overhængende fare for en miljøskade skal medlemsstaterne anmode den ansvarlige driftsherre om at iværksætte forebyggende foranstaltninger eller selv iværksætte passende foranstaltninger for den ansvarliges regning. Dette skal også ske, hvis driftsherren ikke reagerer på medlemsstatens anmodning.

Medlemsstaterne skal endvidere sikre forebyggelse og/eller genopretning, hvis den ansvarlige skadevolder ikke kan identificeres eller ikke har tilstrækkelige midler til at betale for de nødvendige foranstaltninger, samt hvis der ikke findes en ansvarlig skadevolder. Medlemsstaterne kan selv beslutte, hvordan forebyggelse/genopretning i disse tilfælde bedst sikres, f.eks. ved at stille krav om finansiel sikkerhed, etablere en fond med bidrag fra erhvervslivet eller udstrække ansvaret til andre end dem, der er omfattet af direktivet. Der vil ikke efter direktivet være pligt til at tegne forsikring mod miljøskader, men medlemsstaterne kan indføre en sådan pligt.

Skadevolderen kan påberåbe sig ansvarsfrihed, hvis hele skaden skyldes krig, force majeure, tredjemands forsætlige handlinger eller, at aktiviteten er udøvet i overensstemmelse med ufravigelige offentlige forskrifter.

Direktivet vil ikke have tilbagevirkende kraft, men skadevolderen skal i tvivlstilfælde bevise, at skaden er sket inden direktivets ikrafttræden. Der vil gælde en forældelsesfrist på 30 år.

Et bilag til direktivet vil fastlægge formålet med genopretning, hvordan de forskellige genopretningsmuligheder identificeres, og hvordan en model for genopretning vælges.

For skader på biodiversiteten og for vandforurening skal genopretning nås ved at bringe de skadede områder tilbage til den hidtidige tilstand ("baseline condition"), og alvorlig fare for menneskers sundhed skal fjernes. Ved jordforurening skal genopretning nås ved at fjerne alvorlig fare for menneskers sundhed. Direktivet vil omfatte erstatning for midlertidigt tab som følge af skaden, indtil der er sket genopretning.

Ved fastlæggelsen af, hvilke muligheder der er for at genoprette en miljøskade, må medlemsstaten overveje en naturlig genopretning uden menneskelig indgriben, en direkte indgriben for at genoprette skaden og erstatning for midlertidigt tab af naturressourcer. Så vidt muligt skal medlemsstaten sørge for, at der tilvejebringes naturressourcer af samme værdi (art og kvalitet), som de, der er skadet. Hvis dette undtagelsesvis ikke kan ske, anvendes en beløbsmæssig værdiansættelse.

Ved valget mellem de forskellige muligheder for genopretning skal medlemsstaten lægge vægt på udgifterne, sandsynligheden for succes, at undgå

fremtidige skader, udbyttet for de enkelte elementer af den beskadigede naturressource samt betydningen for menneskers sundhed og sikkerhed. Der kan vælges en model, der ikke bringer det beskadigede område tilbage til den grundlæggende tilstand, hvis der i andre områder tilvejebringes naturværdier, der svarer til dem, der er mistet pga. manglende genopretning i det skadede område.

3. Gældende dansk ret

3.1. Indtil 1. juli 1994 fandtes der ikke i dansk ret særlige lovregler om erstatning for skader forvoldt ved forurening mv. Disse skader var omfattet af dansk rets almindelige ulovbestemte erstatningsregler.

I 1994 blev lov om erstatning for miljøskader (miljøerstatningsloven) vedtaget. Efter loven er der objektivt erstatningsansvar for visse miljøskader. Det objektive ansvar omfatter skade, der forvoldes ved forurening af luft, vand, jord eller undergrund som led i de former for erhvervsmæssig eller offentlig aktivitet, der er anført i bilaget til loven. Loven gælder tilsvarende for skader forvoldt ved forstyrrelser ved støj, rystelser eller lignende. Det objektive ansvar gælder for personskade, tab af forsørger, tingsskade, andet formuetaf og rimelige omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skade eller til genopretning af miljøet. Erstatning efter loven for økonomisk tab kan kun tilkomme fysiske eller juridiske personer, som må anses for at høre til den erstatningsretligt værnede personkreds. Miljøorganisationer mv. har således ikke en almindelig adgang til at få erstattet udgifter til afværgelse af en forurening eller til genopretning af miljøet i tilfælde, hvor organisationen ikke har en aktuel eller eventuel rådighedsret over det forurenede gode. Miljømyndighederne (det offentlige) kan få erstatning for omkostninger til afværgelse eller forebyggelse af skade eller til genopretning af miljøet i det omfang, myndighederne efter lovgivningen har ret eller pligt til at tage sådanne skridt i tilfælde af en forurening mv.

Begrebet *forurening* er ikke defineret i loven, men skal fortolkes på samme måde som i miljølovgivningen. Kernen i begrebet er, at der sker en forrykkelse af den økologiske balance. Forrykkelsen må gå ud over, hvad der efter områdets karakter må forventes eller tåles. Dette krav betyder bl.a., at der ikke er tale om en forurening, som vil være omfattet af loven, hvis forrykkelsen af den økologiske balance ikke overstiger, hvad der er sædvanligt på det pågældende sted, eller hvis forrykkelsen af den økologiske balance er uvæsentlig.

Det objektive ansvar efter miljøerstatningsloven gælder som nævnt ikke for alle virksomheder, men kun for visse særligt farlige eller forurenende virksomheder. Det fremgår af lovens forarbejder, at begrundelsen for denne afgrænsning er, at et objektivt ansvar for alle virksomheder vil kunne virke stødende mod den almindelige retsfølelse, idet en lang række virksomheder

ikke i almindelighed opnår en indtjening gennem en aktivitet, som medfører en særlig risiko for miljøskader.

Loven gælder for både visse private og visse offentlige virksomheder.

Der er kun objektivt erstatningsansvar efter miljøerstatningsloven, hvis den pågældende skade er forårsaget af de særligt farlige eller forurenende aktiviteter, der udøves af den virksomhed, som ansvaret efter loven påhviler.

En virksomhed, der er omfattet af det objektive ansvar, bliver ikke erstatningsansvarlig efter loven for "diffuse skader", der skyldes, at virksomheden sammen med et stort antal mulige, men ret ubestemmelige skadevoldere har skabt en forurening, f.eks. "skovdød" forvoldt af bilers og fabrikkers giftudslip.

Miljøerstatningsloven indeholder bl.a. også særlige regler om forældelse af det objektive ansvar.

Ved siden af miljøerstatningslovens regler gælder de almindelige ulovbestemte erstatningsregler. Her gælder som udgangspunkt et culpaansvar, men ved erhvervsvirksomhed er culpavurderingen streng.

3.2. Lov om forurennet jord (jordforureningsloven) trådte i kraft den 1. januar 2000. Loven skal medvirke til at forebygge, fjerne eller begrænse jordforurening og forhindre eller forebygge skadelig virkning fra jordforurening på grundvand, menneskers sundhed og miljøet i øvrigt. Loven giver bl.a. myndighederne adgang til på objektivt grundlag ("ubetinget forureneransvar") at meddele påbud om at fjerne en konstateret forurening og genoprette den hidtidige tilstand eller foretage tilsvarende afhjælpende foranstaltninger. Denne påbudsadgang vedrører som hovedregel kun erhvervsmæssig eller offentlig virksomhed, men er ikke begrænset til særligt farlige eller forurenende virksomheder. Påbud forudsætter alene, at der er hjemmel hertil i loven, at påbudet falder inden for lovens formål, og at påbudet er i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige principper og grundsætninger. Påbud på objektivt grundlag forudsætter ikke, at forureneren er civilretligt erstatningsansvarlig for den pågældende forurening, og forureneren vil således ikke kunne påberåbe sig forudsætninger om påregnelighed, accept af risiko eller andre civilretlige principper, der begrænser forurenerens erstatningspligt. Myndighedernes påbud om afholdelse af udgifter til oprydning er heller ikke beløbsmæssigt begrænset til størrelsen af et eventuelt civilretligt erstatningskrav fra en grundejer. Miljøerstatningsloven har herefter alene betydning på jordforureningslovens område for myndighedernes adgang til at meddele påbud uden for det ved loven fastlagte ubetingede forureneransvar.

3.3. Danmark har ratificeret nogle internationale konventioner om atomskadeerstatning, som er gennemført ved lov om erstatning for atomskader (nukleare skader). Efter disse regler er indehaveren af et nukleart anlæg objektivt erstatningsansvarlig for nukleare skader. Anlægsindehaverens ansvar er begrænset til et vist beløb, men suppleres af et ansvar for anlægsstaten og af en international fondsordning. Desuden er der særlige regler om forsikringspligt, forældelse, domstolskompetence mv. Det objektive ansvar gælder også atomulykker under transport.

3.4. Danmark har ratificeret en række internationale konventioner på søtransportområdet, herunder Olieansvarskonventionen, Fondskonventionen og Globalbegrænsningskonventionen (LLMC). Endvidere har Danmark underskrevet HNS-konventionen med ratifikationsforbehold.

Olieansvarskonventionen og Fondskonventionen er implementeret i Sølovens kapitel 10, der indeholder regler om objektivt ansvar for miljøskader i forbindelse med olietransport og om bidrag til etablering af en international olieerstatningsfond (IOPC-fonden). Det objektive ansvar er gradueret efter skibets størrelse og er kanaliseret til den registrerede ejer af skibet. Der er forsikringspligt for dette ansvar. Hvis skaderne overstiger den registrerede ejers ansvarsbeløb, dækker IOPC-fonden. Fonden finansieres af olieimportører.

Den samlede erstatning, der kan udbetales ved hver enkelt olieforureningsuheld, andrager ca. 1,5 mia. kr. På et møde i IMO's juridiske komité i oktober blev det besluttet at hæve det samlede erstatnings- og ansvarsloft med ca. 50 % til ca. 2,3 mia. kr. Denne ændring træder i kraft i 2003.

De eksisterende internationale konventioner dækker forureningsskade på ejendom, oprydningssomkostninger og omkostninger til foranstaltninger til hindring eller begrænsning af forureningsskade. Endvidere dækkes økonomisk tab forårsaget af forureningen – f.eks. tab for fiskere, hotel- og restaurationsejere i de berørte områder.

I konventionerne er der bl.a. fastsat en definitionen af miljøskader, bestemmelser om anerkendelse af domstolsafgørelser i konventionslandene, forældelse og særlige ansvarsfritagelsesgrunde.

I de nordiske lande er der herudover objektivt ansvar for bunkersskader. Sølovens kap. 9 indeholder regler om ansvarsbegrænsning og implementerer LLMC konventionen. Reglerne er fælles for de nordiske lande og har i øvrigt global udbredelse.

3.5. Danmark har endvidere ratificeret en række andre internationale transportretlige konventioner, herunder på luftfartsområdet, som ligeledes inde-

holder erstatningsretlige regler, bl.a. om objektivt ansvar og kanalisering af ansvaret - typisk til transportøren. Lignende erstatningsregler findes i bl.a. færdselsloven og jernbaneerstatningsloven.

4. Europa-Parlamentets holdning:

Europa-Parlamentet ønsker først at udtale sig, når et direktivforslag foreligger fra Kommissionen.

5. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Der er endnu ikke fremsat et konkret direktivforslag, som kan vurderes i forhold til nærheds- og proportionalitetsprincippet.

Kommissionen har i hvidbogen anført, at den finder et EU-initiativ velbegrunder, dels fordi medlemsstaternes egne ansvarsregler generelt ikke omfatter skader på biodiversiteten og ikke er tilstrækkelige til at omfatte grænseoverskridende miljøskader, dels fordi en EU-retlig regulering vil kunne udformes som et fleksibelt sæt af rammeregler, der fastlægger de overordnede mål, men overlader midlerne til de enkelte medlemsstater, herunder valget mellem offentligretlige og civilretlige regler.

6. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Afhængig af, hvordan et direktiv i givet fald udformes, vil det kunne have lovgivningsmæssige konsekvenser, navnlig på miljøerstatningslovens og jordforureningslovens område. Direktivet vil endvidere kunne få statsfinansielle konsekvenser afhængig af, hvilke forpligtelser medlemslandenes miljømyndigheder pålægges vedrørende forebyggelse og genopretning af miljøskader.

7. Høring

Hvidbogen har været til høring i foråret 2000 hos berørte organisationer mv. I det følgende redegøres for hovedindholdet af de modtagne høringssvar. På et møde i Juridisk Specialudvalg om arbejdsrapporten henviste de deltagende organisationer mv. i det væsentlige til deres høringssvar om hvidbogen.

Det Danske Handelskammer, Realkreditrådet og Danske Energiselskabers Forening har ikke bemærkninger til hvidbogen.

Advokatrådet anfører bl.a., at hvidbogens forslag baseres på den antagelse, at et generelt objektivt ansvar vil medvirke til gennemførelse af princippet om, at forureneren betaler, og dermed til en effektiv forebyggelse af miljøskader. Denne antagelse diskuteres ikke i hvidbogen, og det er en svaghed, at der ikke er redegjort for alternative modeller for, hvordan princippet om, at forureneren betaler, kan gennemføres. Selv om regler om objektivt ansvar er indført i flere lande, herunder i Danmark, mangler hvidbogen en nærmere analyse af, hvordan disse regler har virket. Som et væsentligt formål med

indførelsen af et objektivi ansvar, anføres i hvidbogen, at omkostninger til forebyggelse og eventuel genopretning af skader betales af dem, der er ansvarlige for skaden, og ikke af samfundet i almindelighed. Der er dog en række alternative metoder, der burde undersøges og analyseres. Advokatrådet kan tiltræde, at reglerne ikke skal have tilbagevirkende kraft. Det synes derimod betænkeligt at tillægge interessegrupper ret til direkte fysiske indgreb med efterfølgende erstatningskrav mod potentielle forurenere. Subsidiaritetsprincippet bør ikke nødvendigvis føre til opretholdelse af forskelle mellem medlemslandenes håndhævelsesinstrumenter på bekostning af reglernes ensartede og effektive gennemførelse. Ud fra en lighedsgrundsætning må behovet for harmonisering af håndhævelsesmidler analyseres.

Danmarks Naturfredningsforening hilser hvidbogen velkommen som et reelt skridt mod gennemførelse af princippet om, at forurenere betaler. Foreningen kan tilslutte sig forslaget om et rammedirektiv på området. Det objektive ansvar bør også gælde for skader på biodiversiteten, der er forvoldt af en ikke-risikobetonet aktivitet. Regler om omvendt bevisbyrde er afgørende for et effektivt system for erstatningsansvar. Hvidbogens forslag til anvendelsesområde er for "lukket" - f.eks. bør reglerne også omfatte små industrielle anlægsforurening, anvendelse af de mange uregulerede, men potentielt skadelige kemikalier, samt skader på den "normale natur". Der bør fra begyndelsen tages højde for den særlige risiko, der er ved udsætning af GMO'er i naturen. Der bør gives en klar og utvetydig fortolkning af den foreslåede minimumsgrænse for objektivi ansvar, hvorefter kun "betydelige skader" dækkes. "Cost-benefit analyser" bør ikke bruges ved vurdering af omkostningerne ved genopretning af beskadigede naturressourcer. Fra dansk side bør man være åben over for at forbedre adgangen til sagsanlæg ved domstolene for miljøorganisationer mv. Foreningen er skeptisk over for at involvere offentlige myndigheder i retssager af grundlæggende civilretlig karakter. Der bør være pligt til at tegne forsikring mod miljøansvaret. Der bør oprettes fonde til dækning af skader, der ikke vil være omfattet af reglerne, f.eks. skader indtrådt inden reglernes ikrafttræden. For at undgå, at risikobetonede aktiviteter flyttes fra større til mindre virksomheder, bør det være muligt for skadelidte at retsforfølge hovedvirksomheden. En begrænsning af anvendelsesområdet til Natura 2000-nettet for så vidt angår skader på biodiversiteten er utilstrækkelig, fordi udsætning af GMO'er kan få alvorlige konsekvenser også uden for disse områder, f.eks. for økologiske landbrug.

Danmarks Rederiforening anfører, at hvidbogens forslag på flere punkter strider mod regler i afgørende sørettlige konventioner, som Danmark har ratificeret, herunder konventionsbestemte regler om ansvarsgrundlaget, om krav om årsagsforbindelse, om, hvem der er objektivi ansvarlig, og om, hvilke skader der kan kræves erstattet. Forslagene om opgørelsen af miljøskader vil give anledning til, at der fremsættes mange teoretiske og tvivlsomme erstatningskrav. Supplerende erstatningsordninger i EU vil kunne være i strid med de in-

ternationale konventioner på området, og regionale ordninger vil under alle omstændigheder underminere de gældende globale konventioner. Skibsfartsaktiviteter bør således undtages fra en kommende EU-regulering, i hvert fald i det omfang de er omfattet internationale konventioner.

Danmarks Fiskeriforening tilslutter sig, at der udarbejdes EU-regler om erstatningsansvar for miljøskader, og at sådanne regler omfatter både traditionelle skader og miljøskader forvoldt af EU-regulerede farlige aktiviteter og skader på biodiversiteten forvoldt af ikke-farlige aktiviteter. Det er væsentligt at få afklaret, om f.eks. en miljøorganisation kan rejse erstatningskrav mod fiskeriet. For aktiviteter, der udføres efter gældende regler, bør der ikke være erstatningsansvar for den, der udfører aktiviteten, men i stedet for den, der har udarbejdet reglerne.

Dansk Industri finder, at eventuelle EU-regler bør skabe en fælles platform med ens konkurrencebetingelser for virksomhederne, og eventuelle regler bør derfor ikke være minimumsregler. Hvis målet er at forebygge, at miljøskader opstår, er offentligretlige miljøbeskyttelsesregler mere effektive end civilretlige regler. Hvidbogen er meget upræcis på væsentlige punkter, f.eks. med hensyn til afgrænsningen af skadesbegrebet og de geografiske områder, hvor der skal gælde særlige ansvarsregler. Objektivt ansvar bør af retssikkerhedsmæssige grunde kun pålægges en klart og entydigt defineret kreds. Luganokonventionen om miljøansvar, der bærer præg af at være udarbejdet uden medvirken af berørte organisationer, bør ikke tiltrædes. En EU-regulering bør ikke ske med tilbagevirkende kraft, og der bør fastsættes nærmere regler om afgrænsningen mellem ny og gammel forurening. De generelle bevisbyrde-regler bør ikke fraviges. Der bør ikke pålægges objektivt ansvar for udviklingsskader. De grundlæggende danske principper om værnet personkreds og krav om retlig interesse bør opretholdes. Der bør ikke indføres en obligatorisk forsikringsordning, men reglerne bør udformes sådan, at det bliver muligt for virksomhederne at tegne ansvarsforsikringer.

Dansk Transport og Logistik anfører, at transportbranchen allerede er underkastet omfattende international regulering, og der er ikke behov for yderligere ansvarsregler. Hvidbogens begreb "den biologiske mangfoldighed" vil være uhyre vanskeligt at afgrænse. Hvis der skal være erstatningsansvar for sådanne skader, bør det alene være et culpaansvar med sædvanlige bevisbyrde-regler vedrørende årsagssammenhæng mv. EU-regler på området bør respektere grundlæggende erstatningsretlige principper i medlemslandene. Hvis EU-regler skal indføres, bør det ske i form af et rammedirektiv, der sikrer ens regler i hele EU.

Dansk Skovforening savner en tydeligere afgrænsning af, hvilke skader der udløser erstatningsansvar. Hvis en lovlig aktivitet, der er godkendt af myndighederne, medfører en ikke-forudset forurening, bør der ikke være objek-

tivt erstatningsansvar for den, der har udøvet den pågældende aktivitet i tilid til godkendelsen og i overensstemmelse med myndighedernes forskrifter.

Danske Vandværkers Forening ser positivt på et EU-rammedirektiv, der kan styrke anvendelsen af EU-miljølovgivningen i praksis. Der bør være tale om et minimumsdirektiv, der tager hensyn til medlemslandenes forskellige erstatningsretlige principper mv. Foreningen ser gerne, at en kommende regulering også omfatter skader på grundvandet. En regulering bør ikke have tilbagevirkende kraft, men da der kan gå meget lang tid, før forurening af grundvand bliver konstateret, bør det overvejes at etablere en finansieringsordning, der kan dække allerede opståede skader. Fastsættelse af eventuelle ensartede rensningsstandarder og mål bør fastsættes i et minimumsdirektiv under hensyntagen til arealernes aktuelle og fremtidige anvendelse, herunder ønsket om vandforsyning baseret på uforurenet grundvand og leveret til forbrugerne uden brug af avanceret rensning. Foreningen kan tilslutte sig, at medlemslandene er de primært ansvarlige for at sikre genopretning og rensning, men at NGO'er skal kunne anmode om direkte anvendelse af foreløbige retsmidler samt kunne forlange godtgørelse for rimelige omkostninger til hastende forebyggende foranstaltninger, uden at de forinden behøver at forlange indgriben fra en offentlig myndighed. Foreningen så gerne, at også andre aktører, f.eks. vandforsyninger, fik mulighed for at foretage supplerende tiltag, hvis en rensning ikke prioriteres højt hos myndighederne. Da der kan være hjemmelsmæssige problemer ved Danmarks tiltræden af EU-regler om adgang til domstolene, kunne dette håndhævelsesredskab indføres ved lignende regler i dansk lovgivning.

Finansrådet anfører, at kreditgivere ikke bør kunne pålægges erstatningsansvar for miljøskader, medmindre de også har et driftsmæssigt ansvar for de skadevoldende aktiviteter.

Forbrugerrådet støtter Kommissionens initiativ, men finder ikke det drøftede anvendelsesområde for erstatningsreglerne vidtgående nok. Det vil stride mod målet om at integrere miljøhensyn i andre sektorpolitikker, hvis skader på det åbne land og opdyrkede arealer falder uden for. Der bør endvidere ske en samordning mellem produktansvars- og miljøansvarsreglerne.

Forsikring & Pension finder, at det bør undgås, at EU-regler om erstatningsansvar for miljøskader får konsekvenser for de gældende internationale konventioner om sø- og landtransport. F&P finder i øvrigt, at hvidbogen er et afbalanceret værktøj for videre drøftelser, og man er tilfreds med overvejelserne om finansiell sikkerhed. F&P anfører, at opbygningen af ansvarsreglerne i videst muligt omfang bør kunne følges af forsikringstekniske løsninger, der kan skabe det fornødne økonomiske sikkerhedsnet for den kommende regulering. Særligt med hensyn til økologiske skader forekommer det vanskeligt at sikre en forsikringsmæssig dækning heraf. Et forsikrings-

bart ansvar forudsætter bl.a., at reglerne ikke får tilbagevirkende kraft, at der kræves årsagsforbindelse, at der ikke er solidarisk ansvar, at der gælder visse ansvarsfrihedsgrunde og visse regler om forældelse af ansvaret.

Frederiksberg kommune finder, at det vil stride mod forureneren betaler-princippet, hvis der åbnes mulighed for at pålægge godkendelsesmyndigheder en del af erstatningsansvaret. Virksomhederne vil i så fald miste et incitament til løbende at begrænse miljøpåvirkningen, og myndighederne (skatteborgerne) kan risikere at skulle betale for en forurening, der ikke kunne forudses, da driftstilladelsen blev givet. Endvidere er den erhvervsvirksomhed, der får et økonomisk afkast af en aktivitet, nærmest til at bære udgifterne til oprydning mv. Hvis erstatning for reetablering af skadet biodiversitet eller forurenede arealer baseres på en "cost-benefit" betragtning, vil det være en lempelse i forhold til gældende ret. Det vil være betænkeligt at give interessegrupper særlige rettigheder og muligheder for hurtig adgang til domstolene, idet disse private organisationer herved vil kunne "overtage" myndighedsopgaver. Det er af-gørende, at der oprettes en forsikringsordning, og det bør overvejes, om den bør være obligatorisk.

Håndværksrådet ser generelt positivt på målet om at øge beskyttelsen af miljøet og naturressourcerne, men finder ikke, at det på nuværende tidspunkt muligt at overskue de konkrete følger for små og mellemstore håndværksvirksomheder, hvis idéerne i hvidbogen gennemføres.

Kommunernes Landsforening finder, at tanken om at pålægge en offentlig godkendelsesmyndighed erstatningsansvar ved skader forårsaget af udledninger, der udtrykkelig er tilladt i henhold til forurenerens driftstilladelse, strider mod det grundlæggende princip om, at forureneren betaler. En sådan retstilstand vil mindske virksomhedernes tilskyndelse til at reducere miljøpåvirkningen, og godkendelsesmyndigheden vil kunne risikere at skulle betale for en forurening, som ikke kunne forudses, da tilladelsen blev givet. Hvis et sådant myndighedsansvar ønskes gennemført, bør det også omfatte de regeludstedende myndigheder og domstolene.

Landsbrugsrådet, De danske Landboforeninger og Dansk Familielandbrug støtter en fælles ordning for miljøansvar på EU-plan, således at der etableres ensartede vilkår i medlemslandene og en større forebyggende indsats for at undgå fremtidige miljøskader. Hvidbogen efterlader imidlertid mange uafklarede spørgsmål, herunder om definitionen af miljøskader og forslaget om maksimering af erstatningsansvar med henblik på at gøre ansvaret forsikringsbart. I praksis bør skaderne kunne kvantificeres, således at virksomhederne har mulighed for at tegne forsikringer på rimelige vilkår. Hvidbogens afgrænsning af de påtaleberettigede er uklar, og denne kreds bør ikke udvides for meget. Det er uacceptabelt, hvis landbrug med over 250 dyreenheder skal være omfattet af ordningen på linje med forurenende industrivirksomheder. Disse land-

brug er underlagt detaljerede regler og offentlig kontrol, som tager højde for alle kendte risikofaktorer. Ved miljøskader som følge af landmænds korrekte og lovlige anvendelse af f.eks. bekæmpelsesmidler, handelsgødning og GMO-modificeret udsæd må ansvaret påhvile den, der markedsfører produkterne mv., samt godkendelses- og kontrolmyndighederne - ikke den enkelte landmand, hvis han har overholdt de gældende regler. Et objektivt miljøansvar for landbruget vil være urimeligt og medføre en unødigt belastning af produktionsomkostningerne gennem forsikringsdækning. Det bør sikres, at der ikke opstår konkurrenceforvridning ved, at erstatningsreglerne udformes forskelligt, så der også opstår forskelle i udgifterne til forsikringspræmier.

Den Danske Dommerforening, Præsidenterne for Østre og Vestre landsret samt præsidenterne for Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde har anført, at det fortsatte arbejde med hvidbogens processuelle dele om adgang til domstolene og om tvistløsninger, der ikke inddrager domstolene, bør følges nøje. Den Danske Dommerforening peger også på, at hvis domstolsprøvelse skønnes at være for dyr og langvarig, bør reaktionen af retssikkerhedsmæssige grunde i stedet være at tilpasse og modernisere domstolsprocessen.

Reno-Sam anfører, at et eventuelt objektivt ansvar bør kunne afdækkes forsikringsmæssigt, og at de økonomiske og miljømæssige konsekvenser af et sådant ansvar må belyses yderligere. For så vidt angår de offentligt ejede affaldsanlæg, vil konsekvensen af Kommissionens ønske om at flytte ansvaret fra skatteborgerne til forureneren være, at et eventuelt erstatningsansvar flyttes fra skatteborgerne i den pågældende kommune til et kommunalt affaldsanlæg, der finansieres ved brugerbetaling.

8. Folketingets Europaudvalg

Grundnotat og aktuelt notat (genoptryk af grundnotat) om hvidbogen er sendt til Europaudvalget den 16. marts 2000. Revideret grundnotat er sendt til Europaudvalget den 7. juni 2000 og *aktuelt notat den 8. december 2000*.

Kopi af regeringens høringssvar til Kommissionen vedrørende hvidbogen er sendt til Europaudvalget den 4. august 2000. *Kopi af høringssvaret vedrørende arbejds papiret er sendt til Europaudvalget den 8. oktober 2001.*

8. Kommissionens grøn bog om virksomhedernes sociale ansvar.

Det følgende er et justeret genoptryk af grundnotat sendt til Folketingets Europaudvalg 22. oktober 2001.

Resumé.

Kommissionens grøn bog om virksomhedernes sociale ansvar udspringer af Lissabonprocessen. I grønbogen skitseres eu-strategien og dens forventede virkninger, samt tilgangsvinklerne til virksomhedernes sociale ansvar. Kommissionens høringsproces over grønbogen udløber 31.12.01. Den nationale høringsproces iværksat af socialministeriet udløb 12.11.01. Grønbogen er et politisk instrument og har derfor ikke umiddelbart konsekvenser for gældende danske ret, samfundsøkonomi, statsfinanser, nærheds- eller proportionalitetsprincippet. Grønbogen har ikke været forelagt for Europaudvalget.

Grønbogen har ikke i sig selv konsekvenser for dansk ret.

1. Baggrund og indhold

Det er ikke blot i Danmark, at spørgsmålet om virksomhedernes sociale ansvar² (VSA) i løbet af de seneste 5-10 år har erobret en fremtrædende plads i erhvervslivet, i politikudvikling og i den offentlige debat. Det er også sket i en række andre europæiske lande.

Internationale organisationer som FN, Verdensbanken, ILO og OECD har igennem nogen tid udviklet særlige programmer og organiseringer på feltet, mens EU-kommissionen ikke hidtil har viet området nogen større, officiel opmærksomhed.

Anledningen til Kommissionens beslutning om at udarbejde en Grøn bog var en henvendelse fra 19 europæiske toperhvervsledere til formanden for det portugisiske EU-formandskab, Premierminister António Guterres og hans kolleger i EU, i forbindelse med Det Europæiske Råds møde i Lissabon i marts 2000. Henvendelsen var bl.a. underskrevet af 4 danske erhvervsledere: Mads Øvlisen, Palle Simonsen, Lars Kolind og Lars Nørby Johansen. Henvendelsen fremhævede erhvervslivets muligheder for at bidrage til social bæredygtighed og fremdrift i Europa, og stillede 12 forslag til handling ("For an Entrepreneurial and Inclusive Europe – 12 Proposals for Action"). Henvendelsen var organiseret af det europæiske virksomhedsnetværk

² Iflg. Grønbogen betyder virksomhedernes sociale ansvar "i al væsentlighed, at virksomhederne frivilligt beslutter sig til at bidrage til et bedre samfund og et renere miljø". Grønbogen benytter således den brede definition af begrebet, der er almindelig i international sammenhæng, og som, mere dækkende, på dansk kunne kaldes "virksomhedernes samfundsmæssige ansvar".

EBNSC (i dag CSR Europe) og The Copenhagen Centre, der blev oprettet af den danske regering i 1998.

Med støtte fra bl.a. Statsministeren og António Guterres indarbejdede stats- og regeringscheferne på den baggrund en appel i topmødets konklusioner til det europæiske erhvervsliv om at udvise et socialt ansvar.

Kommissionens beslutning om at udarbejde en Grønbog om virksomhedernes sociale ansvar skal ses på denne baggrund. Grønbogen forventes i øvrigt fulgt op af et egentligt kommunike (Hvidbog) under det danske EU-formandskab i 2002.

Grønbogen har foreløbig vakt en betydelig interesse blandt regeringer, organisationer og virksomheder, og er umiddelbart blevet positivt modtaget som et vigtigt signal fra Kommissionen. Ifølge sagens natur udtrykker den ikke direkte prioriteringer eller retningslinier på området, men er i alt væsentligt en beskrivelse og gennemgang af baggrunden for udviklingen og de områder, hvor virksomhedernes sociale ansvar udfolder sig i medlemslandene.

I Grønbogen udtrykkes fra starten begrebets store bredde og mangfoldighed, ligesom frivillighedsprincippet og virksomhedernes egeninteresse understreges. Det er værd at bemærke, at der lægges vægt på at se VSA som en integreret og kommercielt gavnlige del af virksomhedernes forretningsstrategi.

Der henvises til den *politiske sammenhæng*, navnlig VSA's positive betydning for Lissabon-målsætningerne om et konkurrencedygtigt, dynamisk og socialt sammenhængende Europa. Nødvendigheden af partnerskaber mellem virksomhederne, arbejdsmarkedets parter, det offentlige, NGO'er m.fl. fremhæves, og det understreges, at selvom det sociale ansvar udfolder sig i et stort antal virksomheder, er der behov for at støtte en yderligere udvikling, ikke mindst i de små og mellemstore virksomheder, der har særligt behov for denne støtte.

Iflg. Grønbogen vil en *EU-strategis* vigtigste bidrag være at supplere eksisterende aktiviteter og give dem øget værdi ved at:

- *etablere en overordnet EU-ramme, der sigter mod at fremme kvaliteten og sammenhængen i metoderne for udøvelse af socialt ansvar gennem udvikling af brede principper, metoder og værktøjer og fremme af god praksis og nyskabende ideer,*
- *støtte metoder baseret på god praksis for omkostningseffektiv evaluering og uafhængig kontrol af virksomhedernes udøvelse af deres sociale ansvar for således at sikre effektivitet og troværdighed.*

I Grønbogens afsnit 2 opdeles VSA i hhv. det *interne* og det *eksterne* sociale ansvar.

Indenfor virksomheden angår socialt ansvarlig praksis iflg. Grønbogen primært de ansatte og vedrører spørgsmål som investering i menneskelig kapital, sundhed og sikkerhed og styring af forandring, mens miljøansvarlig praksis hovedsagelig vedrører forvaltning af de naturressourcer, der anvendes i produktionen. Den åbner mulighed for at styre forandringer og forene social udvikling med øget konkurrenceevne. Området omfatter således iflg. Grønbogen

- Personaleledelse og -udvikling (bl.a. tiltrækkelse og fastholdelse af medarbejdere samt rummelig ansættelsespraksis og uddannelse)
- Sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen
- Tilpasning til forandringer (omstruktureringer, lukninger, sammenlægninger osv.)
- Forvaltning af virkninger på miljøet og naturressourcer

Den eksterne dimension betyder iflg. Grønbogen, at virksomhedens sociale ansvar ikke er begrænset til selve virksomheden, men rækker ud i lokalsamfundet og involverer en lang række interessenter ud over ansatte og aktionærer: forretningspartnere og leverandører, kunder, offentlige myndigheder og lokale NGO'er, herunder miljøorganisationer. I en verden med multinationale investeringer og globale forsyningskæder må virksomhedernes sociale ansvar også række ud over Europas grænser. Den hurtige globalisering har fremmet drøftelserne om global styring: udviklingen i antallet af virksomheder, der frivilligt påtager sig et socialt ansvar, herunder overholdelse af menneskerettigheder og globale miljøhensyn, kan ses som et bidrag hertil.

I afsnit 3 beskrives en række områder, der opfattes som elementer i en "*holistisk tilgang*" til VSA:

- Socialt ansvarlig ledelse
- Socialt ansvar i rapportering og revision (sociale regnskaber, indikatorer, standarder for rapportering, kontrol/revision vedr. troværdighed mv.)
- Kvalitet på arbejdspladsen (bl.a. inddragelse af og investering i medarbejderne, "social dialog")
- Social mærkning og miljømærkning, hvor behovet for uvildig kontrol med troværdigheden samt for mere ensartede kriterier fremhæves. Mærkning har efter alt at dømme høj prioritet i Kommissionens strategiske overvejelser.
- Socialt ansvarlig investering, hvor der bl.a. tales for større konvergens mellem de kriterier, der udvikles af virksomhederne, og på den anden side de kriterier, der anvendes af finansanalytikere og såkaldte screeningsfirmaer, for at vurdere en virksomheds sociale og miljømæssige indsats. Også dette område har erfaringsmæssigt høj prioritet i Kommissionens overvejelser.

2. Europa-Parlamentets holdning.

Grønbogen har ikke været forelagt Europaparlamentet.

3. Gældende dansk ret.

Grønbogen er et politisk instrument og der er derfor ingen umiddelbar relation til gældende dansk ret.

4. Kommissionens høringsproces.

Høringsprocessen fokuserer på *partnerskaber*: Alle interessenter opfordres til at fremsætte deres synspunkter om, hvordan der kan opbygges et partnerskab med henblik på at udvikle en ramme for fremme af virksomhedernes sociale ansvar, der tager hensyn til både erhvervslivets og interessenternes interesser". Særligt fremhæves det offentlige rolle: "Virksomhederne må arbejde sammen med de offentlige myndigheder for at finde nyskabende måder at udvikle virksomhedernes sociale ansvar på. Et sådant partnerskab kan yde et betydeligt bidrag til at nå målet om at fremme en model for virksomhedernes sociale ansvar baseret på europæiske værdier".

Der oplystes en lang række spørgsmål, som interessenterne opfordres til at forholde sig til. De omhandler:

- EU's rolle, dvs. en stillingtagen til de to hovedelementer i en EU-strategi, jf. ovenfor.
- Virksomhederne og det sociale ansvar, herunder især hvordan VSA kan udbredes som en sund forretningsstrategi.
- Vigtige aktører og interessenter, dvs. navnlig hvordan der bedst kan etableres en struktureret dialog mellem virksomhederne og de forskellige interessenter, og hvordan EU kan fremme en sådan dialog.
- Evaluering og effektivitet, dvs. hvordan kan man bedst udvikle, evaluere og sikre effektivitet og pålidelighed i de værktøjer, der bruges til at fremme social ansvarlighed ("Codes of conduct", afrapportering, mærkning osv.).
- Foranstaltninger til støtte for VSA. Hvilke foranstaltninger? Og på hvilket niveau? Støtte til efteruddannelse og omskoling af ledere? Information og erfaringsudveksling? Socialpolitisk analyse og forskning? Analyse af de juridiske rammer?

Frist for høringssvar er 31. december 2001.

5. Høringsparter

Grønbogen har været sendt i høring hos følgende parter:

Centralorganisationernes Fællesudvalg, Center for Ligebehandling af handicappede, Center for små handicapgrupper, Det Centrale Handicapråd, Det Sociale Råd, De Samvirkende Invalideorganisationer, EF-specialudvalget vedr. arbejdsmarked og sociale forhold, Frederiksberg Kommune, Hånd-

værksrådet, Kontaktudvalget til det frivillige sociale arbejde, Københavns Kommune, Nævnet for Etnisk Ligestilling, Sammenslutningen af Institutioner for Erhvervshæmmede, The Copenhagen Centre

Parterne havde frist for høring medio november 2001. Høringssvarene er endnu ikke bearbejdede. Høringssvarene vil blive eftersendt.

6. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser.

Grønbogen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser.

Grønbogen har ikke i sig selv samfundsøkonomiske konsekvenser.

8. Proportionalitets- og nærhedsprincippet.

Grønbogen indeholder ingen beskrivelse af grønbogens begrundelse i forhold til nærheds- og proportionalitetsprincippet.

Regeringen finder at grønbogen, som er et debatoplæg, er i overensstemmelse med principperne.

9. Forelæggelse for Europaudvalget.

Grundnotatet blev sendt til Folketingets Europaudvalg 22. oktober 2001.

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

9. Mod en strategisk vision for biovidenskab og bioteknologi: Høringsoplæg KOM(2001) 454 endelig

Resumé

Europa-Kommissionen har udsendt en meddelelse, som udgør et høringsoplæg forud for Kommissionens udfærdigelse primo 2002 af en strategi for udviklingen af europæisk biovidenskab og bioteknologi. På rådsmødet (Industri) den 4-5. december vil Kommissionen give en status for arbejdet med den strategiske vision. I forhold til Kommissionens høringsoplæg er fristen for bemærkninger til Kommissionen senest den 23. november 2001.

Kommissionens meddelelse har ikke konsekvenser for dansk lovgivning.

1. Baggrund og indhold

Kommissionen har udsendt en meddelelse i form af et høringsoplæg, som har til formål at anspore en offentlig debat forud for Kommissionens eget udspil om en strategi for udviklingen af biovidenskab og bioteknologi i EU det næste tiår. Det vil ske i form af en meddelelse formentlig i januar 2002.

Bemærkninger til Kommissionens høring skal fremsendes senest 23. november 2001.

Meddelelsen fastslår, at biovidenskaberne og bioteknologien er gået ind i en fase med høj vækst, der åbner for et stort potentiale for styring af økonomierne på europæisk og globalt plan i retning af en mere bæredygtig udvikling og forbedret livskvalitet.

Meddelelsen er delt op i følgende otte kapitler, hvorunder der er formuleret en række høringsspørgsmål:

1. Mod en generel og strategisk vision

Ifølge Kommissionen er biovidenskaberne og bioteknologien er gået ind i en fase med høj vækst, der åbner op for et stort potentiale for styring af økonomierne på europæisk og globalt plan i retning af en mere bæredygtig udvikling og forbedret livskvalitet. Det er nødvendigt at styrke konkurrenceevnen med henblik på at skabe vækst og højt kvalificerede job. Drivkraften er primært forskning som udvider den nye videnbase inden for biovidenskab og bioteknologi. Kommissionen understreger, at potentialet kun kan realiseres, hvis der er bred offentlig opbakning. Der er derfor et stigende behov for bevidstgørelse og velinformerede beslutninger om de samfundsmæssige prioriteringer, i særdeleshed om de samfundsmæssige rammer og det etiske grundlag for udviklingen og anvendelsen af de nye videnskaber og teknologier. Kommissionen lægger stor vægt på, at der sker en tilstræk-

kelig håndtering af disse spørgsmål, der har afgørende indvirkning på holdningen i offentligheden.

2. Biovidenskabens og bioteknologiens potentiale og indvirkning

Kommissionen stiller en række spørgsmål om bioteknologiens potentiale og virkninger inden for de enkelte sektorer. Kommissionen bemærker indledningsvist, at fremskridtene inden for biovidenskab og bioteknologi til stadighed har forbedret europæiske borgeres livskvalitet i løbet af det sidste århundrede. Udfordringerne inden for sundhed, fødevarer, miljø og i udviklingslandene har alle en stærk biologisk komponent, og det er den nye vidensbase inden for biovidenskab og bioteknologi, der rummer potentialet til at imødekomme samfundets behov og forventninger på disse områder. De nye biovidenskabelige og bioteknologiske anvendelser er sammenfaldende med og forstærker aktuelle samfundsmæssige udviklingstendenser og skaber nye, specifikke økonomiske, sociale og juridiske udfordringer. Ud over bekymring over sikkerhedsrelaterede aspekter kan der ifølge Kommissionen spores en vis frygt for, at bioteknologien kan nedbryde eksisterende socio-økonomiske strukturer.

3. Innovation og konkurrencedygtighed

For at nå det mål, der blev sat i Lissabon, er det ifølge Kommissionen nødvendigt, at Den Europæiske Union udnytter de nye teknologier, som er en central komponent i en vidensbaseret økonomi. e-Europa-programmet har tilføjet informations- og kommunikationsteknologien en strategisk dimension, men i det 21. århundrede kan bioteknologien meget vel få en endnu større økonomisk betydning. Kommissionen stiller i den forbindelse en række spørgsmål om, hvorledes rammebetingelserne kan forbedres inden for emneområderne industriel struktur, menneskelige ressourcer, konkurrencedygtighed og intellektuel ejendomsret.

4. Forskning

Kommissionen bemærker, at en stærk europæisk forskning er en vigtig komponent i en strategisk vision for biovidenskab og bioteknologi. Der er en ubestridt sammenhæng mellem forskning, innovation, erhvervslivets konkurrenceevne og samfundsmæssig velstand og velfærd. Offentlig støtte til forskningen fremmer etableringen af akademiske ekspertisecentre, som leverer ideer og kreative ressourcer, der tiltrækker både nye og etablerede virksomheder og dermed private investeringer. De spørgsmål, som moderne bioteknologi rejser, og kontroversen omkring nogle af dens anvendelser, har sat fokus på det videnskabelige grundlag for offentlig beslutningstagning og dennes upartiskhed, relevans og pålidelighed.

Med baggrund i et mål om, at der på bioteknologi-området bliver udviklet en fælles europæisk forskningsdagsorden foreslår Kommissionen, at der fokuseres på en række konkrete områder.

5. Ethiske implikationer

Kommissionen finder, at inden for rammerne af sine beføjelser må Fællesskabet tage hensyn til medlemsstaternes etiske grundprincipper og samtidig bidrage til at fremme fælles værdier. Kommissionen finder det derfor nødvendigt løbende at identificere - og foregribe - de relevante etiske spørgsmål, sikre målrettet rådgivning om de ofte teknisk komplicerede emner og stille relevante, saglige oplysninger til rådighed.

Kommissionens bidrag hertil har været at nedsætte Den Europæiske Gruppe vedrørende Etik inden for Naturvidenskab og Ny Teknologi, støtten til forskning i bioetik og indførelsen af etiske evalueringsprincipper i forbindelse med tildeling af EU-forskningsstøtte.

6. Holdninger i offentligheden og inddragelse af befolkningen

Kommissionen konstaterer, at der inden for det sidste årti har udspundet sig en aktiv offentlig debat i Europa om et bredt spektrum af emner i tilknytning til biovidenskab og bioteknologi og med deltagelse på alle niveauer. Kommissionen hilser velkomment, at befolkningens synspunkter og holdninger får stigende opmærksomhed, ved siden af de faglige, kommercielle og offentlige aktørers synspunkter. Kommissionen sætter fokus på tre områder: Information/viden, offentlig dialog, hensyntagen til befolkningens synspunkter.

7. Regulering og styreformer

7.1. Lovgivning vedrørende GMO'er, herunder frø, fødevarer og foder

EU-lovgivningen vedrørende genteknologi har primært til formål at sikre et højt beskyttelsesniveau for menneskers sundhed og miljøet og at skabe tillid i offentligheden og sikre retssikkerheden for forskerne og industrien. Imidlertid har moderne fødevarereproduktionsmetoder skabt bekymring i befolkningen, ikke blot for sikkerheden og sundheden, men også for de miljømæssige og etiske aspekter af landbrugsfødevarereproduktionen, herunder spørgsmål om bæredygtig udvikling, dyresundhed og -velfærd.

Kommissionen har i den forbindelse listet de reguleringsinitiativer man på kort sigt påregner at gennemføre, samt de langsigtede principper for den fremtidige regulering.

7.2. Regulering af andre anvendelser

Kommissionen stiller i dette afsnit en række spørgsmål om, hvorvidt reguleringen af non-food bioteknologi herunder lægemidler er tilstrækkeligt vel-fungerende.

8. Den internationale dimension

8.1. Handel og internationalt samarbejde

På grundlag af biovidenskaberne og bioteknologien udvikles der et stigende antal forskelligartede anvendelser globalt, hvoraf mange udmøntes i produkter, der handles på internationale markeder. Kommissionen påpeger, at EU på dette område som på de fleste andre områder har arbejdet for internationale forhandlingsløsninger. EU har således aktivt støttet internationale løsninger og konsensusdannelse og fremmet levedygtige globale løsninger. Kommissionen stiller på denne baggrund en række spørgsmål om EU's fremtidige rolle og bidrag til det internationale samarbejde på det bioteknologiske område.

8.2. Udviklingspolitik

Kommissionen konstaterer, at det er udviklingslandene, der suverænt afgør, om og hvordan biovidenskab og bioteknologi kan tjene deres interesser. Inden for rammerne af udviklingspolitikkerne finder Kommissionen, at biovidenskabernes potentiale for afhjælpning af nogle af udviklingslandenes problemer imidlertid må tages op.

Udviklingslandene kan drage fordel af bioteknologiske produkter, der er fremstillet med henblik på industrilandenenes markeder (sundhedsområdet, landbrug, industriel forarbejdning og bioudbedring af miljøet), men de har derudover også specifikke behov, som bioteknologien kan bidrage til at opfylde.

Kommissionen stiller på baggrund heraf en række spørgsmål om hvorledes man i højere grad kan imødekomme udviklingslandenes behov og samtidigt sikre en sikker anvendelse af bioteknologien i disse lande.

2. Europa-Parlamentets holdning

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig om meddelelsen.

3. Nærheds- og proportionalitets princippet

Meddelelsen har ingen betydning for nærheds- og proportionalitetsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Meddelelsen har ingen indflydelse på gældende dansk ret.

5. Høring

Meddelelsen er sendt til høring i specialudvalgene for forskning, Industri- og regionaludvikling, miljø og tekniske handelshindringer, samt det rådgivende fødevareudvalg og "§2"-udvalget.

Der vil blive fremsendt et efterfølgende notat om organisationernes svar på høringen af specialudvalgene m.m.

Meddelelsen har endvidere været sendt i dansk høring hos følgende organisationer: Akademiet for Tekniske Videnskaber, Akademikernes Centralorganisation, Amtsrådsforeningen i Danmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, BFID (Brancheforeningen af Farmaceutiske Industrivirksomheder i Danmark, BioMedico Forum Århus, Biologforbundet, Biosam, Bioteknologisk Institut, Danmarks Aktive Forbrugere, Danmarks Apotekerforening, Danmarks Erhvervsgartnerforening, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskeriforbund, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Botanisk Forening, Dansk Familielandbrug, Dansk Handel & Service, Dansk Industri, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Danske Mejeriers Fællesorganisation, De Samvirkende Danske Skovdyrkerforeninger, Den Danske Dyrlegeforening, Det Danske Handelskammer, Det Ethiske Råd, Det Økologiske Råd, Dansk Toksikologi Center, DVCA (Danish Venture Capital Association), Dyrenes Beskyttelse, Embedslægeforeningen, Forbrugerrådet, Foreningen af Bioteknologiske Industrier i Danmark, Foreningen af Danske Biologer, Forskeruddannelsesrådet, Forskningscenter Risø, Greenpeace, Grønlands Hjemmestyre, Grønne Familier, Hovedstadens Udviklings Råd, HS (Hovedstadens Sygehusfællesskab), Håndværksrådet, ITEK (IT-, Tele-, Elektronik- og Kommunikationsvirksomheder i Danmark), Kommunernes Landsforening, Kongelig Veterinær og Landbohøjskole, Københavns Universitet - Botanisk Institut, Landboforeningerne, Landbrugsraadet, Landsforeningen Praktisk Økologi, Landsforeningen Økologisk Jordbrug, Landsorganisationen i Danmark, Lægemiddelindustriforeningen - LIF, MedicoIndustrien, MEGROS (Foreningen af Medicingrossister), Mellempøkeligt Samvirke, MVA (Medicon Valley Academy), NOAH, Parellelimportørforeningen af Lægemidler, Rektorkollegiet, SEDIRK (Sektorforskningens Direktørkollegium), Specialarbejderforbundet i Danmark, Teknologirådet,

Følgende organisationer har i den danske høring afgivet høringsvar:

Akadamiet for de Tekniske Videnskaber bemærker, at skolefagene biologi på grundskoleniveau og biologi og kemi på gymnasieniveau er afgørende for, at den kommende generation af samfundsborgere kan tilegne sig et videngrundlag, der sætter dem i stand til spørgsmålene på bioteknologiområdet. Det forslås derfor, at EU politisk og med økonomiske incitamenter sø-

ger at fremme, at medlemslandene styrker disse to fag i grundskolen og på gymnasieniveau.

Danmarks Apotekerforening anser biovidenskab og bioteknologi som vigtige redskaber til at finde nye lægemidler og målrette behandlingen af visse sygdomme både i den vestlige verden og i udviklingslandene. Apotekerforeningen finder det nødvendigt, at sikkerheden for mennesker og miljø, og dermed de etiske aspekter, altid skal indgå i de videnskabelige vurderinger, inden lægemidlerne kan markedsføres.

Dansk Industri kan overordnet bakke op om visionen i høringsoplægget, og mener, at Europa ikke har råd til at undlade at udnytte de muligheder, disse nye videnskaber og teknologier frembyder. Dansk Industri mener, at bioteknologiens udvikling og innovative niveau i EU og konkurrencedygtigheden globalt vil være afhængig af forskellige parametre herunder, at der skabes grobund for frugtbare samarbejder og teknologioverførsel mellem private og offentlige forskningsmiljøer. Forskningen er altafgørende for en positiv udvikling af bioteknologien. For at sikre dette bør de offentlige forskningsbevillinger lægges på et niveau, der imødekommer kontinuitet og sikrer de offentlige forskningsmiljøernes uafhængighed af kortsigtede politiske beslutninger og strømninger. Dansk Industri er enig i, at det potentiale, der ligger i kommerciel udnyttelse af bioteknologi, kun til fulde kan realiseres med opbakning fra forbrugerne, hvorfor der fortsat bør tages initiativer til åben dialog mellem parterne. Dansk Industri støtter, at etiske værdier integreres i godkendelsesprocedureerne, men at udgangspunktet bør ligge i de videnskabelige vurderinger. Dansk Industri mener endvidere, at såfremt EU skal gøre væsentlige fremskridt angående udnyttelsen af bioteknologien kræves et effektivt, centralt godkendelsessystem for nye GMO'er.

Foreningen af Bioteknologiske Industrier i Danmark (FBID) bemærker, at Kommissionens høringsoplæg forekommer at være særdeles visionært. Der bør sættes den højeste prioritet fra Kommissionens side på at skabe nye og endnu bedre rammebetingelser for den bioteknologiske industri. Den akademiske forskning på universiteter og andre forskningsinstitutioner bør forbedres gennem en langsigtet, konsekvent satsning, da det er den væsentligste fødelinie til industriel udvikling. Der bør fokuseres på at skabe mere effektive og ubureaukratiske samarbejdsmodeller mellem forskningsverdenen og industrien. FBID ønsker at understrege, at hele udviklingen af bioteknologi-industrien i de kommende år vil øge presset på virksomhederne for at udvikle kompetencen inden for de kommercielle discipliner i virksomhederne. Det er væsentligt, at de regulatoriske myndigheder udvikles til at fokusere på et progressivt og proaktivt samspil med industrien. Det er vigtigt, at myndighederne viderefører og udvikler dialogen med befolkningerne og industrien.

Forskningscenter Risø mener, at bioteknologiens potentiale og afvejning af samfundsmæssige fordele og ulemper bør GMO-løsningen altid holdes op mod alternativer i en objektiv cost-benefit analyse. Konkurrencedygtighed i sektoren og bæredygtighed i landbrugsmetoderne kan opnås ved at sigte mod at producere højt værdiprodukter efter bæredygtige principper i EU – f.eks. satse på "biorenewable resources" frem for fødevarerproduktion baseret på GMO'er. GMO-afgrøder kan bidrage til at fremme bæredygtigt jordbrug, når afgrøderne udvikles med henblik på at nedbringe forbruget af hjælpepestoffer pr. produceret afgrødeenhed. Pligten til at offentliggøre om der er givet privat tilskud til forskningen, som gælder offentlige forskere i Danmark, bør udbredes. De sociale virkninger og etiske spørgsmål bør takles inden et produkt markedsføres. Man kunne med fordel etablere et rådgivende "etisk råd", til også at tage sig af plante/fødevarerområdet. Den Europæiske Gruppe vedrørende Etik bør spille en større rolle, eftersom der næsten altid er værdispørgsmål involveret i perceptionen af GMO'er. Informationsformidling skal forankres nationalt, og der bør sættes ind på en række områder. For at opnå bred videnskabelig konsensus bør der sammensættes brede videnskabelige komitéer til at formulere anbefalinger.

Danmarks Forskningsråd, Dansk Handel & Service og Forskeruddannelsesrådet har ingen kommentarer.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Meddelelsen har ingen lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Formuleringen af en europæiske strategisk vision for biovidenskab og bioteknologi vil alt andet lige kunne medvirke til at understøtte en sektor, der har et stort samfundsøkonomisk potentiale.

10. Initiativ om flyindustrien STAR 21

Resumé

Kommissionen har nedsat en rådgivende gruppe – Star 21 initiativet - der skal forestå en analyse af den overordnede økonomiske situation og de eksisterende politiske og juridiske rammer for den europæiske flyindustri og kommende strategiske udfordringer. Der er ingen medlemslande repræsenteret i gruppen.

På rådsmødet (Industri) den 4. og 5. December 2001 vil Kommissionen give en kort mundtlig status for gruppens arbejde.

Punktet er først blevet sat på dagsordenen den 15. November 2001.

1. Baggrund og indhold

På opfordring fra den europæiske flyindustri har Kommissionen nedsat en rådgivende gruppe, der skal forestå en analyse af den overordnede økonomiske situation og de eksisterende politiske og juridiske rammer for den europæiske flyindustri i en global kontekst. Endvidere skal det klarlægges, hvorvidt den europæiske flyindustri kan imødekomme EU's strategiske behov i de kommende år med hensyn til at sikre mobilitet, sikkerhed og forsvar, teknologi etc.

Den rådgivende gruppe består af 15 medlemmer fra den europæiske flyindustri, Kommissionen, Europa-Parlamentet og den højtstående repræsentant for EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Analysen vil foreligge i foråret 2002. På rådsmødet (Industri) den 4.-5. december 2001 vil Kommissionen give en kort mundtlig status for den rådgivende gruppes arbejde.

2. Europa-Parlamentets holdning

Sagen har ikke været forelagt Europa-Parlamentet

3. Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Det er vurderingen, at sagen ikke berører nærheds- og proportionalitetsprincippet.

4. Gældende dansk ret

Sagen skønnes ikke at have konsekvenser for gældende dansk ret.

5. Høring

Sagen er først den 15. November 2001 blevet sat på dagsordenen for rådsmødet (Industri) og har derfor endnu ikke været sendt i høring.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Sagen skønnes ikke at have lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Sagen skønnes ikke at have samfundsøkonomiske konsekvenser.

8. Tidligere forelæggelse i Europaudvalget

Sagen har ikke tidligere været forelagt Europaudvalget.

